

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ**

**ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2000 - 2001**

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΟ Ε.Κ.Π.Α.

Σταδίου 5, Τ.Κ. 105 62 - Αθήνα, Τηλ. 36.89.374-36.89.375, Fax: 36.89.352
ek-ekpa@elke.uoa.gr

ΑΘΗΝΑ 2000

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ**

**ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2000 - 2001**

ΑΘΗΝΑ 2000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία	5
Προσωπικό του Τ.Ε.Α.Π.Η.	7
Κτιριακές εγκαταστάσεις	9
Η βιβλιοθήκη του Τμήματος	10
Διάφορες πληροφορίες	11
Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ – ERASMUS	12
Χρονική περίοδος διδασκαλίας και εξετάσεων	14
Το Πρόγραμμα Σπουδών	15
Πρόγραμμα μαθημάτων ακαδημαϊκού έτους 1999-2000: ενότητες και κύκλοι μαθημάτων, διδάσκοντες, απαιτούμενες διδασκτικές μονάδες	18
Αναλυτική παρουσίαση μαθημάτων	25
Ενότητα 1: Παιδαγωγική	25
Ενότητα 2: Ψυχολογία	30
Ενότητα 3: Κοινωνικές επιστήμες	35
Ενότητα 4: Μεθοδολογία/Επιστημολογία	41
Ενότητα 5: Θετικές επιστήμες και εκπαίδευση	44
Ενότητα 6: Αισθητική αγωγή	46
Ενότητα 7: Γενική παιδεία	50
Ενότητα 8: Ξένες γλώσσες	56
Ενότητα 9: Πρακτικές Εφαρμογές	57
Μεταπτυχιακά Προγράμματα	59
Συγκριτική Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα	59
Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία	60
Προγράμματα Έρευνας και Δράσης	62
Το Διδασκαλείο Νηπιαγωγών	70

**Το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία
(Τ.Ε.Α.Π.Η.)**

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα πρώτα πανεπιστημιακά Παιδαγωγικά Τμήματα ιδρύθηκαν με το Νόμο (Ν.) 1268/82, παρ. 46, στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Ιωαννίνων, Θράκης και Κρήτης. Η οργάνωση όμως και η έναρξη της λειτουργίας τους πραγματοποιήθηκαν σταδιακά, αρχίζοντας από το έτος 1984-1985. Το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Αθηνών άρχισε να λειτουργεί το 1987-1988 και οι πρώτοι φοιτητές/ριές του αποφοίτησαν το 1991. Το φθινόπωρο του 1997 μετονομάστηκε σε Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (Τ.Ε.Α.Π.Η.).

Η οργάνωση και η λειτουργία των Παιδαγωγικών Τμημάτων διέπονται από το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) 320/83 και το Ν. 1268/82. Τα Παιδαγωγικά Τμήματα έχουν στα πλαίσια του άρθρου 1 παρ. 2 του Ν. 1268/82 ειδικότερα ως αποστολή: α) Να καλλιεργούν και να προάγουν τις Παιδαγωγικές Επιστήμες με την ακαδημαϊκή και την εφαρμοσμένη διδασκαλία και έρευνα. β) Να παρέχουν στους/στις πτυχιούχους τους τα απαραίτητα εφόδια που θα εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για την επιστημονική και επαγγελματική τους δραστηριότητα. γ) Να συμβάλλουν στην εξύψωση του επιπέδου και στην κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της εκπαίδευσης σε ό,τι αφορά σε ζητήματα Παιδαγωγικής. δ) Να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση και επίλυση παιδαγωγικών προβλημάτων εν γένει (άρθρο 2 του Π.Δ. 320/83).

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Π.Δ. 320/83: «1. Τα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης και τα Παιδαγωγικά Τμήματα Νηπιαγωγών χορηγούν αντίστοιχα πτυχία, τα οποία παρέχουν στους κατόχους τους τη δυνατότητα να διορίζονται ως εκπαιδευτικοί λειτουργοί σε σχολεία δημοτικής εκπαίδευσης και σε νηπιαγωγεία αντίστοιχα. 2. Τα σχετικά με το πρόγραμμα και τον κανονισμό σπουδών, καθώς και τα σχετικά με τις μεταπτυχιακές σπουδές, καθορίζονται με βάση τις ισχύουσες για τα αντίστοιχα ΑΕΙ διατάξεις. Ο ελάχιστος αριθμός εξαμήνων που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου είναι οκτώ.»

Η βασική λειτουργική ακαδημαϊκή μονάδα είναι το Τμήμα, το οποίο καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο μιας επιστήμης και χορηγεί ενιαίο πτυχίο. Το πτυχίο μπορεί όμως να έχει κατευθύνσεις ή ειδικεύσεις. Τμήματα τα οποία αντιστοιχούν σε συγγενείς επιστήμες μπορούν να συγκροτήσουν μια Σχολή. Το Τ.Ε.Α.Π.Η. λειτουργεί ως αυτοτελές Τμήμα και όχι ως Σχολή.

Τα όργανα διοίκησης του Τ.Ε.Α.Π.Η. είναι σύμφωνα με το Ν. 1268/82: η Γενική Συνέλευση (Γ.Σ.) και ο/η Πρόεδρος με τον/την Αναπληρωτή/ρια του (η θέση του/της Αναπληρωτή/ριας Προέδρου θεσμοθετήθηκε με το Ν.

1566/85). Ο/η αναπληρωτής/ρια πρόεδρος αναπληρώνει τον/την πρόεδρο, σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος. Η Γ. Σ. συγκροτείται από όλα τα μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) όλων των βαθμίδων (δηλ. Καθηγητές/ριες, Αναπληρωτές/ριες Καθηγητές/ριες, Επίκουρους Καθηγητές/ριες και Λέκτορες), από φοιτητές/ριες, οι οποίοι συμμετέχουν σε ποσοστό 50% των μελών Δ.Ε.Π., από εκπροσώπους Ε.Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. Η Γ.Σ. ασκεί τις αρμοδιότητες που προβλέπει ο Ν. 1268/82 (αρ. 8, παρ. 2ε). Σε γενικές γραμμές αποφασίζει για θέματα όπως είναι το πρόγραμμα σπουδών και ο κανονισμός σπουδών, οι αναθέσεις διδασκαλίας, τα συγγράμματα, η κατανομή πιστώσεων, προκηρύξεις κενών θέσεων μελών Δ.Ε.Π. και για κάθε άλλο θέμα που μπορεί να απασχολήσει το τμήμα. Ο/η πρόεδρος συγκαλεί τη Γ.Σ., καταρτίζει την ημερήσια διάταξη της και προεδρεύει στις εργασίες της. Εισηγείται στη Γ.Σ. για τα διάφορα θέματα της αρμοδιότητάς της, τηρεί μητρώα επιστημονικής δραστηριότητας κάθε μέλους του Δ.Ε.Π., μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων της Γ.Σ., συγκροτεί επιτροπές για τη μελέτη και διεκπεραίωση συγκεκριμένων θεμάτων και προΐσταται των υπηρεσιών του τμήματος.

Το ανώτερο συλλογικό όργανο του Πανεπιστημίου είναι η Σύγκλητος. Στη Σύγκλητο συμμετέχουν δύο εκλεγμένοι εκπρόσωποι του Τμήματος: ένα μέλος του Δ.Ε.Π. που εκλέγεται (μαζί με τον/την αναπληρωτή/ριά του) από το σύνολο των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος και ένας/μία εκπρόσωπος των φοιτητών/ριών.

Το Τ.Ε.Α.Π.Η., ως σχετικά νεοσύστατο, δεν έχει Ειδικούς Μεταπτυχιακούς Υποτρόφους (Ε.Μ.Υ.), έχει ένα μέλος Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.ΔΙ.Π.) και δύο μέλη Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.). Η σύνθεσή του δεν απαιτεί τη λειτουργία Διοικητικού Συμβουλίου. Το Τ.Ε.Α.Π.Η. δεν διαιρείται ακόμα σε Τομείς.

Προσωπικό και Διοίκηση του Τ.Ε.Α.Π.Η.

Διοίκηση

Πρόεδρος: Άννα Φραγκουδάκη, Καθηγήτρια
Αναπληρώτρια Πρόεδρος: Έφη Αβδελά, Αναπλ. Καθηγήτρια

Εκπρόσωποι φοιτητών/ριών:

Τακτικοί: Μιχαήλ Αναστασία, Τριανταφύλλου Ελένη, Πολίτη Ελένη, Γκουλέτσα Αλεξάνδρα, Καμπούρη Αικατερίνη, Ζήμου Μαρία, Κόμνου Ειρήνη, Μουστάκη Άννα, Λαΐνα Μαρία, Πολίτη Ελίζα, Αλεξανδρή Ειρήνη, Ταμπαξή Στέλλα.

Αναπληρωματικοί: Κυριακού Κατερίνα, Κατσίπη Μαργαρίτα, Κολοκούρα Σοφία, Τσάμπρα Μαρία, Σαπουντζόγλου Λίνα, Παρασκευοπούλου Φρόνη, Φλώρου Μαρία, Παπαριγοπούλου Ντίνα, Γκάνα Βάγια, Χρηστάκη Αικατερίνη.

Εκπρόσωποι μεταπτυχιακών φοιτητών/ριών:
(εκκρεμεί η εκλογή τους)

Εκπρόσωπος Ε.Τ.Ε.Π.: Αθηνά Γαργαροπούλου

Εκπρόσωπος Ε.Ε.ΔΙ.Π. του Τμήματος: Νικόλας Τσαφταρίδης

Προσωπικό Δ.Ε.Π. του Τμήματος

Καθηγητές/ριες:

Γιάννης Παπακόστας, Νέα Ελληνική Φιλολογία
~~Μαρία Ηλιάκου~~, Συγκριτική Εκπαίδευση και Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

- Άννα Φραγκουδάκη, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
- Θάλεια Δραγώνα, Κοινωνική Ψυχολογία
- Γεωργία Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
- Όλγα Πανοπούλου-Μαράτου, Κλινική Ψυχολογία
- Ευγενία Κουτσοβάνου, Παιδαγωγική

Αναπληρωτές Καθηγητές/ριες:

Μαρία Μαλικιώση-Λοϊζου, Συμβουλευτική Ψυχολογία

- Κώστας Χρυσοφίδης, Παιδαγωγική
- Λουίζα Κακίση-Παναγοπούλου, Εικαστική Αγωγή
- Δήμητρα Μακρυνιώτη, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
- Γεράσιμος Κουζέλης, Επιστημολογία και Κοινωνιολογία της Γνώσης
- Έφη Αβδελά, Σύγχρονη Κοινωνική Ιστορία
- Δήμητρα Κατή, Ψυχολογισσολογία - Αναπτυξιακή Ψυχολογία
- Ευγενία Φλογαίτη, Περιβαλλοντική Αγωγή
- Ιωσήφ Σολομών, Κοινωνιολογία των Εκπαιδευτικών Πρακτικών

Επίκουροι Καθηγητές/ριες:

Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη, Ειδική Αγωγή

Βασιλική Πάτσιου, Παιδική Λογοτεχνία

Βασίλης Γιαλαμάς, Ανάλυση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων

Λέκτορες:

- Χρύση Σταματοπούλου-Ιγγλέση, Ψυχολογία του Κοινωνικού Φύλου
- Νέλλη Ασκούνη, Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
- Αλεξάνδρα Ανδρούσου, Εκπαιδευτική Μεθοδολογία
- Εύη Ζαμπέτα, Εκπαιδευτική Πολιτική
- Καλλιρόη Παπαδοπούλου, Αναπτυξιακή Ψυχολογία

Άλλοι/ες διδάσκοντες/ουσες

Ε.Ε.ΔΙ.Π.

Νικόλας Τσαφταρίδης, Μουσική Αγωγή

Ελένη Τσαντά, Αγγλικά (εκκρεμεί τυπικά η μετακίνησή της από το Πανεπιστήμιο Πατρών)

Ειδικοί επιστήμονες Π.Δ. 407

Μαρία Φραγκή, Θεατρική Αγωγή

Αντιγόνη Παρούση, Κουκλοθέατρο

Δέσποινα Παπούδη, Κλινική - Αναπτυξιακή Ψυχολογία

Μαρία Τζεβελέκου, Γλωσσολογία

Χριστίνα Ντεπιάν, Εικαστικά

Βασίλης Τσελέφης, Φυσική – Ιστορία Επιστημών

(εκκρεμεί η πρόσληψη των παραπάνω, όπως και η εκλογή και πρόσληψη τριών ακόμη διδασκόντων για τα μαθήματα: Ψυχολογία της Εκπαίδευσης, Παιδαγωγική Θεωρία και Επιστήμες της Αγωγής, Παιδαγωγική Θεωρία και Διδακτική).

Αποσπασμένοι/ες από τη Στοιχειώδη και Μέση Εκπαίδευση:

Βάνα Γρηγοροπούλου, Φιλοσοφία της Αγωγής

Ευαγγελία Αγγελίδου, Περιβαλλοντική Αγωγή

Δημήτρης Βαρελάς, Μουσική Αγωγή (εκκρεμεί η απόσπασή του)

Προσωπικό Γραμματείας

Γραμματέας: Αγγελική Μηλιτσοπούλου,

Ευγενία Γεωργίου, Αθανασία Χαλαζωνίτη, Ειρήνη Παπάρα, Σταυρούλα

Γεωργοπούλου, Ιωάννα Νικολιάδακη

Προσωπικό Ε.Τ.Ε.Π.

Αθηνά Γαργαροπούλου, Παρασκευή Κουράτου

Κτιριακές εγκαταστάσεις

Το Τμήμα στεγάζεται στο κέντρο των Αθηνών, σε τέσσερα διαφορετικά κτίρια:

Στο κτίριο του Νέου Χημείου της Ναυαρίνου 13α στον 3^ο όροφο έχουμε τις μεγάλες αίθουσες-αμφιθέατρα ΓΑ (Αλεξ. Δελμούζου), ΓΔ (Δημ. Γληνού) και τις σεμιναριακές αίθουσες Παϊδούση, Ιμβριώτη. Οι ΓΑ, ΓΔ χρησιμοποιούνται καθημερινά για προπτυχιακά μαθήματα. Οι αίθουσες Παϊδούση και Ιμβριώτη χρησιμοποιούνται εξίσου καθημερινά για σεμιναριακά μαθήματα και μαθήματα μικρότερης προσέλευσης φοιτητών/ριών. Χρησιμοποιούνται επίσης οι αίθουσες ΜΑΝΧ (μεγάλο αμφιθέατρο, 2^{ος} όροφος), μαΝΧ (μικρό αμφιθέατρο, ισόγειο), Νέα Αίθουσα Ισογείου, Υ (αμφιθέατρο στο υπόγειο), Υ2 (μικρή αίθουσα στο υπόγειο), Πολ. Ματέυ (αίθουσα στο υπόγειο για τα μαθήματα θεάτρου και μουσικής), τις οποίες μοιραζόμαστε με το Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Στο ισόγειο του ίδιου κτιρίου στεγάζεται η γραμματεία του Τμήματος και η γραμματεία Ε.Τ.Ε.Π. (κ. Κουράτου). Στον τρίτο όροφο εδρεύει το Ελληνικό Εθνικό Κέντρο της Διεθνούς Ένωσης για την Αξιολόγηση της Εκπαιδευτικής Επίδοσης (Ι.Ε.Α.) υπό την κ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη.

Στο κτίριο της Ιπποκράτους 35 έχουμε δύο σεμιναριακές αίθουσες: Πην. Δέλτα (2^{ος} όροφος) και Αικ. Λασκαρίδου (3^{ος} όροφος). Η αίθουσα Δέλτα χρησιμοποιείται για προπτυχιακά μαθήματα, για το Διδασκαλείο και για άλλες δραστηριότητες του Τμήματος (από την κ. Κουτσοβάνου και τον κ. Χρυσάφιδη). Η αίθουσα Λασκαρίδου χρησιμοποιείται κυρίως για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα. Στον 1^ο όροφο βρίσκεται το Εργαστήριο Φυσικής (υπό την κ. Φλογαίτη) και η γραμματεία Ε.Τ.Ε.Π. (κ. Γαργαροπούλου). Στον 3^ο όροφο στεγάζεται η γραμματεία του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Συγκριτική Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα».

Στο κτίριο της Ιπποκράτους 33 έχουμε στον 1^ο όροφο την αίθουσα σεμιναρίων, που χρησιμοποιείται τόσο για διδασκαλία όσο και για άλλες δραστηριότητες του Τμήματος, όπως και το Εργαστήριο Παιδαγωγικής (υπό την κ. Κουτσοβάνου). Στο ισόγειο λειτουργεί το Εργαστήριο Πληροφορικής όπου γίνονται τα μαθήματα του κ. Γιαλαμά. Στον ημιόροφο στεγάζεται η Βιβλιοθήκη.

Στο κτίριο της Χερσώνος 8 έχουμε το Εργαστήριο Εικαστικών (2^{ος} όροφος) όπου γίνονται τα μαθήματα της κ. Κακίση και το Εργαστήριο Ψυχολογίας (4^{ος} όροφος, υπό την κ. Μαλικιώση).

Η Βιβλιοθήκη του Τμήματος

Η βιβλιοθήκη του Τμήματος αποσκοπεί στην υποστήριξη του εκπαιδευτικού του προγράμματος και στην όσο το δυνατόν καλύτερη ενημέρωση και εξυπηρέτηση όσων τη χρησιμοποιούν. Βρίσκεται στο κτίριο της Ιπποκράτους 33, στον ημιόροφο, και διευθύνεται από ένα εκλεγμένο μέλος του Τμήματος και από δύο βιβλιοθηκονόμους.

Το υλικό της καλύπτει κυρίως τους τομείς της Εκπαίδευσης, της Ψυχολογίας, της Κοινωνιολογίας, της Φιλοσοφίας και της Λογοτεχνίας, καθώς και θέματα ευρύτερου γνωστικού ενδιαφέροντος. Οι περισσότεροι από τους μισούς τίτλους είναι στα ελληνικά, ενώ η πλειονότητα των υπολοίπων στα αγγλικά. Περιλαμβάνονται κατά προσέγγιση 8000 βιβλία καθώς και τεύχη 85 ελληνικών και 121 ξένων περιοδικών. Μπορεί να φιλοξενήσει 30 άτομα στο αναγνώστηριο.

Λειτουργεί ως αναγνώστηριο και δεν γίνεται εξωτερικός δανεισμός. Οι αναγνώστες/ριες μπορούν να βγάζουν φωτοτυπίες από το μηχάνημα που βρίσκεται στη βιβλιοθήκη, αφού προμηθευτούν από το προσωπικό τη μαγνητική κάρτα φωτοαντιγράφων.

Οι αναγνώστες/ριες για την ανεύρεση συγκεκριμένων τίτλων βιβλίων και περιοδικών μπορούν να ζητούν από τις βιβλιοθηκονόμους την αναζήτησή τους στη βιβλιογραφική βάση δεδομένων του Πανεπιστημίου προκειμένου να τους εντοπίσουν. Από το έτος 2001 θα έχουν τη δυνατότητα να ψάχνουν μόνοι/ες τους μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή στην παραπάνω βάση. Επίσης, με την είσοδό τους στη βιβλιοθήκη αφήνουν στην είσοδο τσάντες, βιβλία ή άλλα αντικείμενα που φέρουν μαζί τους και έτσι μπορούν να αναζητήσουν μόνοι/ες τους τα βιβλία στα ράφια. Για οποιαδήποτε δυσκολία μπορούν να απευθύνονται στις βιβλιοθηκονόμους. Μετά τη χρήση τα βιβλία τοποθετούνται στο ράφι επιστροφών και όχι στα βιβλιοστάσια.

Λειτουργεί: Δευτέρα έως Πέμπτη 9 π.μ.- 5 μ.μ. και
Παρασκευή 9 π.μ.- 3 μ.μ.

Βιβλιοθηκονόμοι: Ελένη Χριστοδούλου, Διαμάντω Καδδά.

Τηλέφωνο: 36 37 397 (εσωτ. 116).

Διάφορες πληροφορίες

Η γραμματεία δέχεται τους/τις φοιτητές/ριες κάθε Δευτέρα-Τετάρτη-Παρασκευή από 11.00 π.μ. έως 13.45 μ.μ.

Έξω από το χώρο της γραμματείας είναι αναρτημένοι πίνακες ανακοινώσεων με αναλυτικές πληροφορίες για ζητήματα όπως:

- Διευθύνσεις γραφείων και τηλέφωνα διδασκόντων. Οι διδάσκοντες/ουσες δέχονται για συνεργασία και οποιαδήποτε βοήθεια συγκεκριμένες ώρες, οι οποίες ανακοινώνονται στην αρχή κάθε εξαμήνου σε πίνακα έξω από το γραφείο τους.
- Ωρολόγιο πρόγραμμα και αίθουσες διδασκαλίας.
- Βαθμολογίες.
- Πρόγραμμα σπουδών τρέχοντος έτους. Αντιστοιχίες μαθημάτων. Δηλώσεις μαθημάτων. Ανανέωση εγγραφής.
- Υποτροφίες, ειδικότερα αυτές που παρέχονται μέσω του Τμήματος Υποτροφιών και Βραβείων της Διεύθυνσης Κληροδοτημάτων του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Στέγαση. Ζητήματα που αφορούν φοιτητές/ριες από ειδικές κατηγορίες. Μετεγγραφές.
- Μεταπτυχιακά προγράμματα. Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ-ERASMUS.
- Συγγράμματα και σημειώσεις.

Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ – ERASMUS

Τα μέλη του Τμήματος είναι υπεύθυνα για αρκετά προγράμματα ανταλλαγής που βασίζονται στο Κοινοτικό πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ – ERASMUS. Για την περίοδο 2000-2004 βρίσκονται σε εξέλιξη περίπου 15 τέτοια προγράμματα με πανεπιστήμια της Γερμανίας, Γαλλίας, Μεγάλης Βρετανίας, Ολλανδίας, Βελγίου, Φιλανδίας, Σουηδίας, Νορβηγίας, Πορτογαλίας και Ουγγαρίας. Το Τμήμα δεν έχει ακόμη συμπληρώσει τη διαδικασία για την τυπική είσοδο στο σύστημα ευρωπαϊκών ακαδημαϊκών μονάδων (ECTS), ενώ μια επιτροπή και η Γενική Συνέλευση είναι προς το παρόν υπεύθυνες για την ισοδυναμία των βαθμολογιών ανάμεσα στα Πανεπιστήμια.

A) Κινητικότητα φοιτητών

Η υποτροφία ΣΩΚΡΑΤΗΣ – ERASMUS δεν αποσκοπεί στην κάλυψη του συνόλου των δαπανών που αφορούν τις σπουδές στο εξωτερικό, αλλά περιορίζεται στο να καλύψει το "κόστος κινητικότητας", δηλαδή μόνο ένα μικρό μέρος των δαπανών που συνεπάγεται μία περίοδος σπουδών σε ένα άλλο κράτος.

Το ύψος των υποτροφιών διαφοροποιείται ανάλογα με τη χώρα μετάβασης των φοιτητών/ριών.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει επίσης τη δυνατότητα μετακίνησης και σε φοιτητές/ριες χωρίς υποτροφία. Οι φοιτητές/ριες αυτοί έχουν όλα τα προνόμια και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ/ERASMUS.

Οι κυριότερες προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των φοιτητών/ριών στο πρόγραμμα είτε ως υπότροφοι είτε ως φοιτητές/ριες Erasmus είναι οι εξής:

- Οι φοιτητές/ριες πρέπει να είναι πολίτες ενός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή κράτους που συμμετέχει στη συμφωνία σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό χώρο (π.χ. Νορβηγία, Μάλτα) ή των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (δηλ. Ρουμανίας, Τσεχίας, Ουγγαρίας, Πολωνίας, Σλοβακίας, Βουλγαρίας και Σλοβενίας) και της Κύπρου. Συνεπώς και οι φοιτητές/ριες του Πανεπιστημίου Αθηνών με Κυπριακή υπηκοότητα δικαιούνται να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα. Οι πολίτες όλων των άλλων κρατών συμμετέχουν στο πρόγραμμα μόνο εάν είναι αναγνωρισμένοι/ες ως μόνιμοι/ες κάτοικοι της Ελλάδας.
- Πρέπει να έχουν περατώσει το πρώτο έτος των σπουδών τους.
- Το ίδρυμα προέλευσης πρέπει να εγγυάται ρητά και εκ των προτέρων ότι η περίοδος σπουδών στο εξωτερικό θα αναγνωρισθεί και θα

προσμετρηθεί για την απονομή του πτυχίου/διπλώματος/μεταπτυχιακού τίτλου.

- Οι φοιτητές/ριες δεν πρέπει να πληρώνουν δίδακτρα στο ίδρυμα υποδοχής.
- Η διάρκεια των σπουδών στο εξωτερικό δεν μπορεί, σε καμία περίπτωση, να είναι μικρότερη από τρεις (3) μήνες ούτε μεγαλύτερη από δώδεκα (12).

Ειδικά για τους φοιτητές/ριες που θέλουν να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα ως "υπότροφοι Erasmus" σημειώνεται ότι δεν είναι επιλέξιμοι όσοι/ες:

- Έχουν τύχει υποτροφίας ERASMUS κατά τα προηγούμενα έτη και έχουν διακινηθεί με οποιοδήποτε τρόπο (ως ΔΠΣ, free movers, ECTS, LINGUA II), ακόμη και αν η περίοδος που διανύθηκε στο εξωτερικό είναι μικρότερη των δώδεκα (12) μηνών.
- Ενισχύονται, για την ίδια χρονική περίοδο, στα πλαίσια άλλων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Leonardo da Vinci, Tempus, κατάρτιση και κινητικότητα ερευνητών, κ.τ.λ.).
- Έχουν τύχει άλλης υποτροφίας για το εξωτερικό κατά την ίδια χρονική περίοδο, από διμερείς πολιτιστικές συμφωνίες, ιδιωτικούς δωρητές, διεθνείς φορείς ή εθνικές υποτροφίες.

Η ενημέρωση των υποψηφίων υποτρόφων πάνω σε θέματα όπως το πρόγραμμα σπουδών που θα παρακολουθήσουν και η αναγνώριση των σπουδών τους είναι θέματα της αρμοδιότητας των υπευθύνων μελών ΔΕΠ.

B) Κινητικότητα καθηγητών για επισκέψεις διδασκαλίας

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι/ες φοιτητές/ριες και τα μέλη ΔΕΠ μπορούν να απευθύνονται:

α) στο Διαδίκτυο (Internet), www.uoa.gr/ERASMUS

β) στο Τμήμα Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σχέσεων (Πανεπιστημίου 30, τηλ. 3689713-4, fax. 3689720, ώρες υποδοχής: Δευτέρα έως Πέμπτη 11.00' - 13.00').

Στο Τμήμα υπάρχει αρχείο των οδηγιών σπουδών των ιδρυμάτων του εξωτερικού με τα οποία υπάρχει συνεργασία και είναι στη διάθεση των ενδιαφερομένων φοιτητών/ριών.

Χρονική περίοδος διδασκαλίας και εξετάσεων ακαδημαϊκού έτους 2000 - 2001

Η Πανεπιστημιακή Σύγκλητος έχει καθορίσει τη χρονική περίοδο διδασκαλίας και εξετάσεων για το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001 ως εξής:

Χειμερινό εξάμηνο:

- Περίοδος διδασκαλίας: από Δευτέρα 25 Σεπτεμβρίου 2000 έως και Παρασκευή 22 Δεκεμβρίου 2000
- Περίοδος εξετάσεων: από Δευτέρα 15 Ιανουαρίου 2001 έως Παρασκευή 2 Φεβρουαρίου 2001
- Επίσημες αργίες:
Εθνική γιορτή: Σάββατο 28 Οκτωβρίου 2000
Πολυτεχνείο: Παρασκευή 17 Νοεμβρίου 2000
Διακοπές Χριστουγέννων – Νέου Έτους: από Σάββατο 23 Δεκεμβρίου 2000 έως και Κυριακή 7 Ιανουαρίου 2001
Πανεπιστημιακή γιορτή Τριών Ιεραρχών: Τρίτη 30 Ιανουαρίου 2001

Εαρινό εξάμηνο:

- Περίοδος διδασκαλίας: από Δευτέρα 5 Φεβρουαρίου 2001 έως Παρασκευή 25 Μαΐου 2001
- Περίοδος εξετάσεων: από Παρασκευή 1 Ιουνίου 2001 έως Παρασκευή 22 Ιουνίου 2001
- Επίσημες αργίες:
Καθαρή Δευτέρα: 26 Φεβρουαρίου 2001
Εθνική γιορτή: Κυριακή 25 Μαρτίου 2001
Διακοπές Πάσχα: από Μ. Δευτέρα 9 Απριλίου 2001 έως Κυριακή 22 Απριλίου 2001
Πρωτομαγιά: Τρίτη 1 Μαΐου 2001
Αγίου Πνεύματος: Δευτέρα 4 Ιουνίου 2001

Διακοπή μαθημάτων: την ημέρα των φοιτητικών εκλογών και την επόμενη

Εξεταστική περίοδος Σεπτεμβρίου: από Δευτέρα 3 Σεπτεμβρίου 2001 έως Παρασκευή 21 Σεπτεμβρίου 2001.

Το Πρόγραμμα Σπουδών

Το Πρόγραμμα Σπουδών του Τ.Ε.Α.Π.Η., που ισχύει για όσους/ες φοιτητές/ριες γράφτηκαν από το ακαδημαϊκό έτος 1994-95 και μετά, εισάγει μια συγκεκριμένη λογική.

Αποσκοπεί πρώτον στο να δώσει στους/στις φοιτητές/ριες τη μέγιστη δυνατή ελευθερία επιλογής των μαθημάτων που θα παρακολουθήσουν και κατά συνέπεια, των διδασκόντων με τους/τις οποίους/ες θα συνεργαστούν, όπως και της ειδίκευσης την οποία μπορούν να έχουν κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών τους σπουδών. Οι φοιτητές/ριες αναλαμβάνουν έτσι την ευθύνη συγκρότησης του δικού τους προγράμματος, βάσει των προσφερόμενων μαθημάτων και των απαιτήσεων που έχει το Τμήμα σχετικά με τις απαραίτητες γνώσεις των αποφοίτων του. Αποσκοπεί δεύτερον στο να δώσει στους διδάσκοντες και στις διδάσκουσες αντίστοιχη ελευθερία επιλογής των μαθημάτων που θα διδάξουν και κατά συνέπεια, την ευκαιρία να μεταβάλλουν και να εμπλουτίζουν το πρόγραμμα προσφερόμενων μαθημάτων. Αποσκοπεί τέλος στο να δώσει στο Τμήμα και στη Γενική του Συνέλευση τη δυνατότητα απλούστερου και αποτελεσματικότερου σχεδιασμού σχετικά με την ανάπτυξη και αλλαγή του προγράμματος, το διδακτικό δυναμικό, τις κατευθύνσεις και ειδικεύσεις, αλλά και τις μεταπτυχιακές σπουδές.

Το Πρόγραμμα Σπουδών βασίζεται σε εννέα ενότητες μαθημάτων. Οι ενότητες αντανακλούν την πολύμορφη και διεπιστημονική κατάρτιση, η οποία κρίνεται αναγκαία σήμερα για τους/τις παιδαγωγούς που ειδικεύονται στην πρώιμη παιδική ηλικία. Κάθε μια από αυτές τις ενότητες υποδιαιρείται σε κύκλους μαθημάτων, που περιγράφουν κατά κανόνα ένα επιστημονικό αντικείμενο. Οι φοιτητές/ριες καλούνται για καθέναν από τους κύκλους αυτούς να καλύψουν ένα συγκεκριμένο αριθμό διδακτικών μονάδων, ανάλογα με τη βαρύτητα που έχει το αντίστοιχο επιστημονικό αντικείμενο στην προς απόκτηση παιδαγωγική κατάρτιση. Με ελάχιστες ειδικές εξαιρέσεις σε κάθε τέτοιο κύκλο προσφέρονται περισσότερα μαθήματα απ' όσα χρειάζονται για να καλυφθούν οι διδακτικές μονάδες, έτσι ώστε οι φοιτητές/ριες να μπορούν να επιλέξουν ελεύθερα ποιο μάθημα θα παρακολουθήσουν στο πλαίσιο ενός κύκλου. Έτσι, για παράδειγμα, για να αποφοιτήσει κανείς από το Τ.Ε.Α.Π.Η. θα πρέπει να έχει καλύψει τουλάχιστον 6 διδακτικές μονάδες του Κύκλου της Διδακτικής (στην ευρύτερη Ενότητα της Παιδαγωγικής), αλλά το ποια από τα προσφερόμενα μαθήματα αυτού του Κύκλου θα επιλέξει είναι δική του/της απόφαση. Κατά κανόνα, ένα μάθημα αντιστοιχεί σε 3 διδακτικές μονάδες, εκτός των πρακτικών εφαρμογών που αντιστοιχούν σε 5 διδακτικές μονάδες.

Οι ειδικές εξαιρέσεις στον κανόνα της πολλαπλής προσφοράς αναφέρονται σε εκείνα τα μαθήματα (συνήθως των εισαγωγικών κύκλων) τα οποία για λόγους στοιχειώδους προπαρασκευής και απόκτησης βασικών γνώσεων

οργανώνονται από το Τμήμα συλλογικά και θεωρούνται τελείως απαραίτητα στην οικοδόμηση του «ατομικού» προγράμματος σπουδών. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι η πιθανότητα αυτή μειώνεται επειδή οι φοιτητές/ριες μπορούν όχι μόνον να επιλέξουν το μάθημα, αλλά σε μεγάλο βαθμό και το πότε θα το παρακολουθήσουν - και είναι απίθανο επί 4 χρόνια να μην προσφέρονται περισσότερα από τα απαιτούμενα μαθήματα σε έναν κύκλο. Το Πρόγραμμα Σπουδών σημειώνει μόνο το προτεινόμενο εξάμηνο σπουδών, στο οποίο κρίνεται ότι θα ήταν καλό οι φοιτητές/ριες να παρακολουθήσουν το μάθημα. Οι περιπτώσεις που ένα μάθημα κρίνεται απαραίτητο για την παρακολούθηση άλλων είναι περιορισμένες και επομένως οι φοιτητές/ριες καλούνται να αποφασίσουν ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους με ποια σειρά θα παρακολουθήσουν τι. Σε κάθε μάθημα είναι δυνατόν να αναγράφεται πάντως κατά πόσο ένα άλλο μάθημα είναι προαπαιτούμενο ή ζητείται απλώς να έχει κατά προτίμηση προηγηθεί.

Είναι επίσης πιθανόν, εξαιτίας των ελλείψεων σε διδακτικό προσωπικό ή και για λόγους συγκυριακούς (εκπαιδευτικές άδειες, αλλαγή προσφερόμενων μαθημάτων κλπ), να μην προσφέρονται για μια περίοδο παρά τα ελάχιστα απαραίτητα για την κάλυψη των διδακτικών μονάδων μαθήματα, οπότε η δυνατότητα επιλογής των φοιτητών/ριών περιορίζεται.

Η πρόταση εξαμήνου από την πλευρά του Προγράμματος Σπουδών δεν έχει όμως μόνον το νόημα του να προτείνει μια λογικά καταλληλότερη σειρά παρακολούθησης των μαθημάτων ανάλογα με τη δυσκολία τους και την αλληλοσύνδεσή τους. Η Γ. Σ. του Τμήματος επιδιώκει με αυτή την πρόταση, όχι μόνο να καθοδηγήσει τους/τις φοιτητές/ριες αλλά και να τους/τις διευκολύνει, καθώς η προσφορά σε μαθήματα δεν καλύπτει κάθε χρόνο όλες τις αναγκαίες διδακτικές μονάδες όλων των κύκλων. Όταν, για παράδειγμα, ένα μάθημα προτείνεται για τα πρώτα εξάμηνα, καλό θα είναι να μην αφηθεί για το τέλος, γιατί μπορεί μια συγκεκριμένη χρονιά να μην προσφερθεί κανένα μάθημα του αντίστοιχου κύκλου με αποτέλεσμα ένας/μία φοιτητής/ρια που δεν το έχει παρακολουθήσει να μην μπορεί να ολοκληρώσει τις σπουδές του κατά το εξάμηνο που προγραμματίζει. Η Γ.Σ. μεριμνά για την επαρκή προσφορά μαθημάτων και προτείνει εξάμηνο για τα μαθήματα ώστε να αποφεύγονται τέτοιου είδους προβλήματα. Αν βέβαια, για οποιονδήποτε λόγο, σε όλη την κανονική διάρκεια σπουδών δεν προσφερθούν μαθήματα που να καλύπτουν τις ελάχιστες υποχρεωτικές διδακτικές μονάδες ενός κύκλου, τότε οι φοιτητές/ριες απαλλάσσονται από την υποχρέωση κάλυψης των διδακτικών αυτών μονάδων.

Προσοχή θα πρέπει να δίνεται επίσης και στις ειδικές απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στην αναλυτική παρουσίαση κάθε μαθήματος. Εκτός από τις περιπτώσεις που ένα μάθημα ή κάποιες ειδικές γνώσεις αναφέρονται ρητά ως προαπαιτούμενα για τη συμμετοχή σε κάποιο άλλο μάθημα, οι φοιτητές/ριες θα πρέπει να κρίνουν το «πότε κάνουν τι» και με βάση τις

πραγματικές, ουσιαστικές προϋποθέσεις του κάθε μαθήματος, διαφορετικά ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες παρακολούθησης και επιτυχούς συμμετοχής. Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατόν να συστήνεται απλώς η παρακολούθηση ορισμένων προηγούμενων μαθημάτων, χωρίς όμως να θεωρείται υποχρεωτική.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ
2000-2001

(Γ.Σ: 1-6-2000, 8-6-2000, 21-6-2000)

Ελάχιστες υποχρεωτικές
διδασκτικές μονάδες

1. Ενότητα Παιδαγωγικής

1.0 Εισαγωγή	3
1.0.01 Εισαγωγή στις επιστήμες της αγωγής (α' εξάμηνο, κ. Ανδρούσου σε δύο τρίωρα με αλφαβητική σειρά Α-Κ και Λ-Ω)	
1.1 Παιδαγωγική Θεωρία	3
1.1.04 Κοινωνιολογία της σχολικής τάξης (ε' εξάμηνο, κ. Μακρυνιώτη)	
1.1.08 Ειδικά θέματα ανάλυσης εκπαιδευτικών πρακτικών: αξιολόγηση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Σεμινάριο η' εξάμηνο, κ. Σολομών)	
..... Παιδαγωγική θεωρία και επιστήμες της αγωγής (εκκρεμεί η πρόσληψη διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)	
1.2 Διδακτική	6
1.2.02 Προγραμματισμός και διδασκαλία (δ' εξάμηνο, κ. Χρυσάφιδης)	
1.2.06 Θεωρητική εισαγωγή στα προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης (α' εξάμηνο, κ. Κουτσουβάνου)	
..... Παιδαγωγική θεωρία και διδακτική (εκκρεμεί η πρόσληψη διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)	
1.3 Εκπαίδευση, Τεχνολογία και Οπτικοακουστικά Μέσα	3
1.3.02 Εισαγωγή στη χρήση φωτογραφίας (α' εξάμηνο, κ. Ντεπιάν)	
1.3.03 Εισαγωγή στη χρήση της κινούμενης εικόνας (στ' εξάμηνο, κ. Ντεπιάν) (407/80)	
Εισαγωγή στην πληροφορική (α' εξάμηνο Α - Κ, β' εξάμηνο Λ - Ω, κ. Γιαλαμάς)	
1.4 Ειδική Αγωγή	3
1.4.01 Παιδαγωγική της ένταξης (στ' εξάμηνο, κ. Σιδέρη)	
1.4.02 Ειδική αγωγή (ζ' εξάμηνο, κ. Σιδέρη)	
1.4.06 Εκπαίδευση παιδιών με αισθητηριακές διαταραχές (κώφωση, τύφλωση) (Σεμινάριο η' εξάμηνο, κ. Σιδέρη) (Απαιτείται οι φοιτητές/ριες να έχουν περάσει το μάθημα Παιδαγωγική της Ένταξης 1.4.01)	

2. Ενότητα Ψυχολογίας

2.0 Εισαγωγή	3
2.0.01 Εισαγωγή στην ψυχολογία (β' εξάμηνο, κ. Μαλικιώση Α-Κ και κ. Παπαδοπούλου Λ-Ω)	
2.1 Αναπτυξιακή Ψυχολογία	6
2.1.03 Αναπτυξιακή ψυχολογία: Συναισθηματική ανάπτυξη με έμφαση στις ψυχολογικές διεργασίες κατά την βρεφική και νηπιακή ηλικία (δ' εξάμηνο, κ. Μαράτου)	
2.1.04 Ανάπτυξη του λόγου (γ' εξάμηνο, κ. Κατή)	
2.1.05 Θέματα κοινωνικής ανάπτυξης (ε' εξάμηνο, κ. Παπαδοπούλου)	
2.1.07 Γνωστική ανάπτυξη του παιδιού και του εφήβου: η θεωρία του Jean Piaget (γ' εξάμηνο, κ. Μαράτου)	
2.1.08 Παιχνίδι: ο ρόλος του στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη (Σεμινάριο, η' εξάμηνο, κ. Παπαδοπούλου)	
2.2 Κοινωνική Ψυχολογία	6
2.2.01 Κοινωνική ψυχολογία (γ' εξάμηνο, κ. Δραγώνα)	
2.2.02 Εισαγωγή στις γυνακείες σπουδές: παραδείγματα από το χώρο της ψυχολογίας και της εκπαίδευσης (δ' εξάμηνο, κ. Ιγγλέση)	
2.2.03 Ανδρισμός και θηλυκότητα: μύθοι και στερεότυπα (γ' εξάμηνο, κ. Ιγγλέση)	
2.2.06 Εφηβεία (ε' εξάμηνο, κ. Παπαδοπούλου)	
2.3 Ψυχολογία Ατομικών Διαφορών και Ψυχοπαθολογία	3
2.3.03 Διαταραχές των παιδιών της προσχολικής ηλικίας (ζ' εξάμηνο Α-Δ και η' εξάμηνο Ε-Ω, κ. Μαράτου) (Απαιτείται οι φοιτητές/ριες να έχουν περάσει δύο μαθήματα Αναπτυξιακής Ψυχολογίας)	
2.3.06 Η επικοινωνία και τα προβλήματα της στην παιδική ηλικία (δ' εξάμηνο, κ. Παπούδη) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)	
2.4 Εκπαιδευτική Ψυχολογία και Συμβουλευτική Ψυχολογία	3
2.4.01 Ψυχολογία της εκπαίδευσης (εκκρεμεί η πρόσληψη διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)	
2.4.02 Συμβουλευτική ψυχολογία (στ' εξάμηνο, κ. Μαλικιώση)	

3. Ενότητα Κοινωνικών Επιστημών

3.0 Εισαγωγή	3
3.0.01 Εισαγωγή στις κοινωνικές επιστήμες (α' εξάμηνο Α-Κ κ. Φραγκουδάκη και β' εξάμηνο Λ-Ω κ. Μακρυνιώτη)	
3.1 Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	9
3.1.01 Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης: κοινωνιολογική ανάλυση της ελληνικής εκπαίδευσης (γ' εξάμηνο κ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη)	
3.1.03 Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας (β' εξάμηνο, κ. Φραγκουδάκη)	
3.1.04 Ταυτότητες και διακρίσεις στην εκπαίδευση (ε' εξάμηνο, κ. Ασκούνη) <i>(Απαιτείται οι φοιτητές/ριες να έχουν περάσει τα μαθήματα: α) Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας 3.1.03, β) Στοιχεία τεκμηρίωσης επιστημονικών εργασιών ή Επιστημονικές εργασίες: ζητήματα ανάγνωσης και γραφής 4.1.01 και γ) Ελληνική Ιστορία, 19^{ος} αιώνας 7.3.01)</i>	
3.1.14 Κοινωνιολογία της παιδικής ηλικίας (στ' εξάμηνο, κ. Μακρυνιώτη)	
3.1.17 Σεμινάριο κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης: Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού (Σεμινάριο, η' εξάμηνο, κ. Ασκούνη) <i>(Απαιτείται οι φοιτητές/ριες να έχουν περάσει τα μαθήματα α) Κοινωνιολογία της σχολικής τάξης 1.1.04 ή Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας 3.1.03 και β) Η εκπαιδευτική πολιτική στην προσχολική και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση: συγκριτική διάσταση 3.3.02)</i>	
3.1.18 Κοινωνιολογική θεωρία των εκπαιδευτικών πρακτικών (ζ' εξάμηνο, κ. Σολομών)	
3.2 Συγκριτική Εκπαίδευση	3
3.2.01 Επιστημολογικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις στη συγκριτική εκπαίδευση (στ' εξάμηνο, κ. Ηλιού)	
3.2.03 Η εκπαίδευση στη νέα Ευρώπη και κοινωνικά δικαιώματα (ζ' εξάμηνο, κ. Ζαμπέτα)	
3.3 Εκπαιδευτική Πολιτική και Ιστορία της Εκπαίδευσης	3
3.3.01 Κράτος και εκπαίδευση (στ' εξάμηνο, κ. Ζαμπέτα)	
3.3.02 Η εκπαιδευτική πολιτική στην προσχολική και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση: συγκριτική διάσταση (γ' εξάμηνο, κ. Ζαμπέτα)	
3.3.07 Εκπαιδευτική πολιτική: κοινωνιολογική ανάλυση της εκπαιδευτικής πολιτικής (ε' εξάμηνο, κ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη)	

- 3.3.10 Γενεαλογία του νεοελληνικού σχολείου Ι (γ' εξάμηνο, κ. Σολομών)
- 3.3.11 Γενεαλογία του νεοελληνικού σχολείου ΙΙ (δ' εξάμηνο, κ. Σολομών) *(Συνιστάται οι φοιτητές/ριες να έχουν παρακολουθήσει το μάθημα Γενεαλογία του νεοελληνικού σχολείου Ι 3.3.10)*

4. Ενότητα Μεθοδολογίας/Επιστημολογίας

4.0 Εισαγωγή	6
4.0.01 Εισαγωγή στην επιστημολογία και μεθοδολογία Ι (Εισαγωγή στη θεωρία της επιστήμης) (γ' εξάμηνο, κ. Κουζέλης)	
4.0.02 Εισαγωγή στην επιστημολογία και μεθοδολογία ΙΙ (Μεθοδολογία της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες με έμφαση στις επιστήμες της Αγωγής) (δ' εξάμηνο Α-Κ κ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη και Λ-Ω κ. Δραγώνα) <i>(Απευθύνεται κυρίως σε φοιτητές/ριες που έχουν παρακολουθήσει το μάθημα Εισαγωγή στην Επιστημολογία και Μεθοδολογία Ι 4.0.01 και ένα μάθημα Τεκμηρίωσης Εργασιών 4.1)</i>	
4.1 Τεκμηρίωση	3
4.1.01 Επιστημονικές εργασίες: ζητήματα ανάγνωσης και γραφής (β' εξάμηνο, Α-Ι κ. Ασκούνη, Κ-Ρ κ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη και Σ-Ω κ. Κουζέλης)	
4.2 Μέθοδοι Έρευνας	6
4.2.01 Μεθοδολογία των επιστημών του ανθρώπου, Στατιστική Ι (ε' εξάμηνο, κ. Γιαλαμάς)	
4.2.02 Μεθοδολογία των επιστημών του ανθρώπου, Ανάλυση δεδομένων με τη βοήθεια Η/Υ (στ' εξάμηνο, κ. Γιαλαμάς) <i>(Απευθύνεται σε φοιτητές/τριες που έχουν περάσει το μάθημα Μεθοδολογία των επιστημών του ανθρώπου, Στατιστική Ι 4.2.01)</i>	
4.2.04 Μεθοδολογία των επιστημών του ανθρώπου: βασικές αρχές ποιοτικής έρευνας (Σεμινάριο, ζ' εξάμηνο, κ. Ιγγλέση)	

5. Ενότητα Θετικών Επιστημών και Εκπαίδευσης

5.1 Έννοιες φυσικών επιστημών 3

- 5.1.02 Η εξέλιξη των ιδεών στις φυσικές επιστήμες (δ' εξάμηνο, κ. Τσελφές) (εκκρεμεί η πρόσληψη του διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)
- 5.1.04 Κατασκευάζοντας έννοιες στις φυσικές επιστήμες (στ' εξάμηνο, κ. Τσελφές) (εκκρεμεί η πρόσληψη του διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)

5.2 Περιβαλλοντική Εκπαίδευση 3

- 5.2.01 Εισαγωγή στην περιβαλλοντική εκπαίδευση (γ' εξάμηνο, κ. Αγγελίδου)
- 5.2.02 Διδακτικές προσεγγίσεις και στρατηγικές στην περιβαλλοντική εκπαίδευση (δ' εξάμηνο, κ. Φλογαίτη)
- 5.2.05 Προσομοίωση προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο (η' εξάμηνο, κ. Φλογαίτη)

6. Ενότητα Αισθητικής Αγωγής

6.1 Μουσική/Κινητική 3

- 6.1.02 Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής (α' εξάμηνο, κ. Τσαφταρίδης)
- 6.1.05 Κατασκευές μουσικών οργάνων (γ' εξάμηνο, κ. Τσαφταρίδης)
- 6.1.06 Μουσική και κινητική αγωγή: εφαρμογές στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία (β' εξάμηνο, κ. Τσαφταρίδης) (*Απαιτείται να έχει προηγηθεί το μάθημα Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής 6.1.02*)
- 6.1.08 Κατασκευή και χρήση μουσικών οργάνων (δ' εξάμηνο, κ. Τσαφταρίδης) (*Απαιτείται να έχει προηγηθεί το μάθημα Κατασκευές μουσικών οργάνων 6.1.05*)
- 6.1.09 Το τραγούδι ως μέσο έκφρασης (**Σεμινάριο**) (ε' και στ' εξάμηνο, κ. Τσαφταρίδης, κ. Βαρελάς)
- 6.1.10 Δημιουργικές μουσικές δραστηριότητες. Η χρήση μικρών μελωδικών οργάνων (ε' και στ' εξάμηνο κ. Βαρελάς) (εκκρεμεί η απόσπαση του διδάσκοντος)

6.2 Εικαστική Αγωγή 3

- 6.2.01 Εισαγωγή στην αισθητική αγωγή-εικαστικές Τέχνες (α' εξάμηνο, κ. Κακίση)
- 6.2.03 Εικαστική αγωγή I (γ' εξάμηνο, κ. Κακίση)
- 6.2.04 Εικαστική αγωγή II (στ' εξάμηνο, κ. Κακίση)

6.3 Θέατρο 3

- 6.3.02 Εισαγωγή στο κουκλοθέατρο (α' εξάμηνο, κ. Παρούση)
- 6.3.06 Κουκλοθέατρο II και Αυτοσχεδιασμοί (δ' εξάμηνο, κ. Παρούση)
- 6.3.07 Θέατρο και προσχολική ηλικία (α' εξάμηνο, κ. Φραγκή)
- 6.3.08 Το θεατρικό παιχνίδι και η δραματοποίηση (β' εξάμηνο, κ. Φραγκή)

7. Ενότητα Γενικής Παιδείας

7.1 Λογοτεχνία 3

- 7.1.01 Νέα ελληνική φιλολογία I (β' εξάμηνο, κ. Παπακώστας)
- 7.1.02 Νέα ελληνική φιλολογία II (γ' εξάμηνο, κ. Παπακώστας)
- 7.1.03 Νέα ελληνική φιλολογία III (η' εξάμηνο, κ. Παπακώστας) (*Απαιτείται οι φοιτητές να έχουν περάσει το μάθημα: Νέα Ελληνική Φιλολογία I 7.1.01*)
- 7.1.04 Αφηγηματικές αναπαραστάσεις του πραγματικού: ο ρεαλισμός στη νεοελληνική πεζογραφία (**Σεμινάριο**, ε' εξάμηνο, κ. Πάτσιου)
- 7.1.05 Νέα ελληνική φιλολογία IV – Εκπαιδευτικός – δημοτικισμός (ζ' εξάμηνο, κ. Παπακώστας)

7.2 Παιδική Λογοτεχνία 3

- 7.2.01 Η παιδική λογοτεχνία στον 20ο αιώνα (στ' εξάμηνο, κ. Πάτσιου)
- 7.2.02 Το παιδί στην πεζογραφία (α' εξάμηνο, κ. Πάτσιου)
- 7.2.03 Το μυθιστόρημα της εφηβείας (δ' εξάμηνο, κ. Πάτσιου)

7.3 Ιστορία/Ανθρωπολογία 3

- 7.3.04 Η ιστορία στην εκπαίδευση (ε' εξάμηνο, κ. Αβδελά)

7.4 Γλώσσα 3

- 7.4.02 Εισαγωγή στη σημασιολογία (δ' εξάμηνο, κ. Τζεβελέκου) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)
- 7.4.05 Γραπτός λόγος, κοινωνία και νόηση (ε' εξάμηνο, κ. Κατή)

7.5 Φιλοσοφία 3

- 7.5.02 Θεωρίες γνώσης και συναισθημάτων (ε' εξάμηνο, κ. Γρηγοροπούλου)
- 7.5.04 Εισαγωγή στη φιλοσοφία της αγωγής (γ' εξάμηνο, κ. Γρηγοροπούλου)
- 7.5.05 Ο Ρουσσώ για την εκπαίδευση (β' εξάμηνο, κ. Γρηγοροπούλου)
- 7.5.06 Αποκλίσεις και παιδική παραβατικότητα στη φιλοσοφία

(η' εξάμηνο, κ. Γρηγοροπούλου)
7.5.07 Κριτική θεωρία (η' εξάμηνο, κ. Κουζέλης)

8. Ενότητα Ξένων Γλωσσών **6**

- 8.1. 02 Αγγλικά για ημιπροχωρημένους (χειμερινό εξάμηνο, κ. Τσαρνά)**
(εκκρεμεί η μετακίνηση της διδάσκουσας)
8.1. 04 Αγγλικά για προχωρημένους II (εαρινό εξάμηνο, κ. Τσαρνά)
(εκκρεμεί η μετακίνηση της διδάσκουσας)

9. Ενότητα Πρακτικών Εφαρμογών **20**

- 9.0.01 Παιδαγωγική της διδασκαλίας I-Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (ε' εξάμηνο, κ. Κουτσοβάνου)
9.0.02 Παιδαγωγική της διδασκαλίας II-Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (στ' εξάμηνο, κ. Χρυσafiδης)
9.0.03 Παιδαγωγική της διδασκαλίας III-Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (ζ' εξάμηνο, κ. Χρυσafiδης)
9.0.04 Παιδαγωγική της διδασκαλίας IV-Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (η' εξάμηνο, κ. Κουτσοβάνου)
(Συνιστάται να έχει προηγηθεί το μάθημα Παιδαγωγική της διδασκαλίας I)

Σύνολο διδακτικών μονάδων για την απόκτηση πτυχίου	162
Ελάχιστες υποχρεωτικές	128
Ελεύθερης επιλογής	34

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ενότητα 1: Παιδαγωγική

Κύκλος 1.0: Εισαγωγή

Τα μαθήματα του εισαγωγικού κύκλου επιδιώκουν να παρουσιάσουν σε αδρές γραμμές τις επιστήμες της αγωγής και το αντικείμενό τους.

1.0. 01 Εισαγωγή στις επιστήμες της αγωγής (α' εξ., κ. Ανδρούσου, σε δύο τρίωρα με αλφαβητική σειρά Α-Κ και Λ-Ω).

Στόχος του μαθήματος αυτού είναι να παρουσιασθεί και να αναλυθεί η έννοια της παιδαγωγικής καθώς και η προβληματική που οδήγησε στη συγκρότηση των επιστημών της αγωγής. Στη διάρκεια του μαθήματος θα παρουσιασθούν και θα αναλυθούν μέσα από κείμενα διάφορες προσεγγίσεις στο χώρο αυτό.

Κύκλος 1.1: Παιδαγωγική Θεωρία

Παρουσιάζονται οι βασικές έννοιες της παιδαγωγικής, της παιδαγωγικής σχέσης και των παιδαγωγικών θεσμών υπό το πρίσμα της ιστορικής και επιστημολογικής τους ανάπτυξης. Οι παιδαγωγικές επιστήμες εξετάζονται τόσο ως προς τις σύγχρονες τάσεις τους όσο και από τη συγκριτική σκοπιά που αναδεικνύει διαφορετικές εξελίξεις και εναλλακτικές προτάσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα.

1.1. 04 Κοινωνιολογία της σχολικής τάξης (ε' εξ., κ. Μακρυγιώτη)

Το μάθημα εξετάζει τις διαδικασίες συγκρότησης της καθημερινής σχολικής πραγματικότητας. Δίνοντας έμφαση στην αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή/ριας, διερευνά τις διαδικασίες με τις οποίες η θεσμικά/δομικά οριζόμενη εκπαιδευτική πραγματικότητα διαμορφώνεται στην πράξη και συνιστά συγκεκριμένες εμπειρίες που εγγράφονται στη συνείδηση των παιδαγωγικών υποκειμένων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εξετάζονται κριτικά θέματα όπως ο ρόλος του μαθητή/της μαθήτριας και του/της εκπαιδευτικού, η μέθοδος διδασκαλίας και αξιολόγησης, η σχέση των μαθητών/ριών με τη σχολική γνώση, η πειθαρχία, οι στρατηγικές αντίστασης των μαθητών/ριών και η συγκρότηση της μαθητικής αντικουλτούρας.

1.1. 08 Ειδικά θέματα ανάλυσης εκπαιδευτικών πρακτικών: αξιολόγηση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Σεμινάριο, η' εξ., κ. Σολομών)

Σε αυτό το σεμιναριακό μάθημα μελετώνται, από κοινωνιολογική κυρίως σκοπιά, διάφορα επίκαιρα ζητήματα εκπαιδευτικών πρακτικών και πολιτικών. Αυτό το έτος θα εξεταστούν σύγχρονες προσεγγίσεις και πρακτικές εκπαιδευτικής αξιολόγησης και ειδικότερα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Θα εξεταστούν επίσης οι διάφορες θέσεις και κριτικές που έχουν αναπτυχθεί ως προς αυτές. Ειδικότερα, θα διερευνηθούν μορφές σχολικής εσωτερικής αξιολόγησης ή αυτοαξιολόγησης που αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, καθώς και ανάλογες δυνατές μορφές για το νηπιαγωγείο. Οι συμμετέχοντες/ουσες στο μάθημα θα κληθούν να μελετήσουν ειδικές πτυχές και προβλήματα σχολικής και προσχολικής αξιολόγησης και γενικότερα εκπαίδευσης. Ενδεχομένως θα παρουσιάσουν τις μελέτες τους σε ευρύτερο κοινό.

Παιδαγωγική θεωρία και επιστήμες της αγωγής
(εκκρεμεί η πρόσληψη διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)

Κύκλος 1.2: Διδακτική

Στο πλαίσιο της διδακτικής η διδασκαλία αντιμετωπίζεται ως κυρίαρχη μορφή παιδαγωγικής επικοινωνίας. Γίνεται αναφορά σε βασικές θεωρητικές τάσεις και ρεύματα, τα οποία έχουν καθιερωθεί στο χώρο της παιδαγωγικής και αναφέρονται στην ανάπτυξη και μάθηση των παιδιών της προσχολικής εκπαίδευσης. Αναλύονται βασικά παιδαγωγικά προβλήματα όσον αφορά τη διαδικασία της μάθησης (ατομικές διαφορές και μάθηση, διερεύνηση και αξιολόγηση της μαθησιακής διαδικασίας) και η σχέση μάθησης και διδασκαλίας. Η θεωρητική προσέγγιση έχει ως στόχο να κάνει σαφή τη σχέση ανάμεσα στη μάθηση και την εκπαιδευτική πράξη, ώστε να κατανοηθεί η συμβολή των ποικίλων θεωριών στη διδασκαλία και το σχεδιασμό διδακτικών προγραμμάτων.

1.2. 02 Προγραμματισμός και διδασκαλία (δ' εξ., κ. Χρυσafiδης)

Βασικές αρχές της διδακτικής. Επιστημολογικές αφετηρίες των σπουδαιότερων διδακτικών θεωριών. Ο ρόλος του ιδεαλισμού, του μαρξισμού, της κριτικής θεωρίας και του κριτικού ορθολογισμού στην αντιμετώπιση της διδακτικής πράξης. Προεκτάσεις επιρροών στην προσχολική αγωγή. Αναλυτικό πρόγραμμα και οι ιδεολογικές του βάσεις. Η σημασία των «ανοικτών» και των «κλειστών» αναλυτικών προγραμμάτων. Αναλυτικό πρόγραμμα και σχολική πραγματικότητα. Η συμβολή του αναλυτικού προγράμματος στην οργάνωση, το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση του μαθήματος.

1.2. 06 Θεωρητική εισαγωγή στα προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης (α' εξ., κ. Κουτσοβάνου)

Εξελικτική πορεία των προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης, επιδράσεις και κατευθύνσεις. Εξετάζονται ορισμένες βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις με στόχο να κατανοηθεί η σχέση μάθησης και εκπαιδευτικής πράξης όπου και οι συνέπειες αυτών των προσεγγίσεων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης. Αναφορά στη θεωρία και την έρευνα σχετικά με την ανάπτυξη και τη μάθηση του παιδιού της προσχολικής ηλικίας καθώς και ανάλυση των σύγχρονων επιστημονικών απόψεων. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα χαρακτηριστικά τους αναλύονται και συσχετίζονται με την ανάπτυξη του παιδιού της προσχολικής ηλικίας.

Παιδαγωγική θεωρία και διδακτική
(εκκρεμεί η πρόσληψη διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)

Κύκλος 1.3: Εκπαίδευση, Τεχνολογία και Οπτικοακουστικά Μέσα

Αντικείμενο της εκπαιδευτικής τεχνολογίας είναι η μελέτη και η χρήση των παραδοσιακών και σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Σκοπός των μαθημάτων είναι αφενός η γνώση της τεχνολογίας κάθε ξεχωριστού μέσου (τηλεόραση, φιλμ, βίντεο, μαγνητόφωνο κλπ.) και αφετέρου η μελέτη των οπτικοακουστικών μέσων ως ιδιαίτερου συστήματος παιδαγωγικής επικοινωνίας. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η κριτική προσέγγιση των επιδράσεων που ασκούν τα οπτικοακουστικά μέσα μαζικής επικοινωνίας στα παιδιά της προσχολικής ηλικίας.

1.3. 02 Εισαγωγή στη χρήση φωτογραφίας (α' εξ., κ. Ντεπιάν) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)

Το μάθημα αυτό έχει στόχο τη γνωριμία με το οπτικό μέσο της φωτογραφίας και τις δυνατότητες χρήσης του μέσου αυτού από παιδαγωγούς και μικρά παιδιά. Το περιεχόμενο του μαθήματος συμπεριλαμβάνει: γνωριμία με τις βασικές αρχές της φωτογραφίας (ιστορία, σημαντικές εφαρμογές, τεχνική), εισαγωγή στη χρήση εξοπλισμού (φωτογραφική μηχανή, προβολέας διαφανειών, γραφοσκόπιο κλπ.), πρακτικές εφαρμογές που εμπλουτίζουν τις καθιερωμένες δραστηριότητες του νηπιαγωγείου, μπορούν να πραγματοποιηθούν με μικρά παιδιά και να λειτουργήσουν ως πρώτη επαφή με τις αρχές και δυνατότητες της φωτογραφίας.

1.3.03 Εισαγωγή στη χρήση της κινούμενης εικόνας (στ' εξ., κ. Ντεπιάν) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)

Το μάθημα έχει στόχο τη βασική γνωριμία με την κινούμενη εικόνα (οπτικά παιχνίδια, φιλμ/κινηματογράφος και βίντεο) και τις δυνατότητες χρήσης του μέσου αυτού από παιδαγωγούς και μικρά παιδιά. Το περιεχόμενο του μαθήματος συμπεριλαμβάνει: γνωριμία με τις βασικές αρχές της κινούμενης εικόνας (ιστορία, σημαντικές εφαρμογές, τεχνικές), εισαγωγή στη χρήση εξοπλισμού (βιντεοκάμερα, VCR κλπ.), δείγματα εφαρμογών κινούμενης εικόνας για/από μικρά παιδιά, ασκήσεις πρακτικών εφαρμογών.

1.3.04 Εισαγωγή στην πληροφορική (α' εξ. Α - Λ, β' εξ. Μ - Ω, κ. Γιαλαμάς)

Εισαγωγή στη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή (H/Y) και άσκηση στα εξής προγράμματα εφαρμογών: λειτουργικό σύστημα Windows 95, κειμενογράφος Word, φύλλο εργασίας Excel.

Κύκλος 1.4: Ειδική Αγωγή

Η ειδική αγωγή κατέχει τις ίδιες δυνατότητες και τους ίδιους στόχους με τη γενική παιδαγωγική, παρότι έχει να αντιμετωπίσει πολύ δύσκολες συνθήκες. Είναι ένας τομέας της εκπαίδευσης που δέχεται επιρροές από το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ανήκει.

1.4.01 Παιδαγωγική της ένταξης (στ' εξ., κ. Σιδέρη)

Αναπηρία. Η δυσκολία ενός ορισμού για την «αναπηρία». Ο ανάπηρος στην κοινωνία (πολιτική-ιστορική ανασκόπηση). Η αναπηρία από τη σκοπιά της ψυχανάλυσης, της ψυχολογίας, της κοινωνικής ψυχολογίας. Κοινωνική αλληλεπίδραση. Στάση των αναπήρων προς την αναπηρία τους. Δομή της προσωπικότητας. Η θέση του ανάπηρου στην οικογένεια. Εισαγωγή στην παιδαγωγική της ένταξης. Η παιδαγωγική της ένταξης ως εξέλιξη της ειδικής παιδαγωγικής σκέψης και πράξης. Η ένταξη στο πλαίσιο της αγωγής. Ο μη διαχωρισμός «παιδιών και νέων» με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες (σε αναζήτηση νέων εννοιών). Ένταξη στο νηπιαγωγείο και στο δημοτικό. Μορφές ένταξης (εντασόμενη ομάδα, ατομική ένταξη στο νηπιαγωγείο). Διαδικασία ένταξης στον παιδικό σταθμό και στο νηπιαγωγείο. Αρχές και στόχοι της ένταξης στην εκπαίδευση. Το σχολείο ένταξης. Ο παιδαγωγός της ένταξης.

1.4.02 Ειδική αγωγή (ζ' εξ., κ. Σιδέρη)

-Εξέλιξη της ειδικής εκπαίδευσης: Από το ειδικό στο γενικό σχολείο. Ειδική αγωγή (ορισμοί, ιστορική αναδρομή). Η ειδική αγωγή στην Ελλάδα μετά το 1900. Στόχοι της ειδικής αγωγής. Το ειδικό σχολείο σήμερα. Ο ειδικός παιδαγωγός. Παιδαγωγική- ψυχολογική μελέτη παιδιών με ειδικές ανάγκες.

-Παιδιά με εγκεφαλική παράλυση: Το αντικείμενο, οι στόχοι και οι μέθοδοι της εκπαίδευσης παιδιών με εγκεφαλική παράλυση. Ιδιαιτερότητες της εξέλιξης των ψυχικών λειτουργιών (προσοχή, μνήμη, αντίληψη, σκέψη) σε παιδιά με εγκεφαλική παράλυση. Εξέλιξη των κινητικών τους δυνατοτήτων. Ιδιαιτερότητες της γλωσσικής τους εξέλιξης. Διαμόρφωση των δραστηριοτήτων και του αναλυτικού προγράμματος κατά την εκπαίδευση παιδιών με εγκεφαλική παράλυση. Προετοιμασία των νηπίων με εγκεφαλική παράλυση για την επιτυχή μετάβασή τους στη δημοτική εκπαίδευση.

-Παιδιά με νοητική καθυστέρηση: Το αντικείμενο, οι στόχοι και οι μέθοδοι της εκπαίδευσης των νοητικά καθυστερημένων παιδιών. Εξέλιξη των γλωσσικών και νοητικών τους δυνατοτήτων. Διαμόρφωση των δραστηριοτήτων και του αναλυτικού προγράμματος κατά την εκπαίδευση παιδιών με νοητική καθυστέρηση. Προετοιμασία των νηπίων με νοητική καθυστέρηση για την επιτυχή μετάβασή τους στη δημοτική εκπαίδευση.

1.4.06 Εκπαίδευση παιδιών με αισθητηριακές διαταραχές (κώφωση, τύφλωση) (Σεμινάριο, η' εξ., κ. Σιδέρη) (Απαιτείται οι φοιτητές/ριες να έχουν περάσει το μάθημα Παιδαγωγική της ένταξης)

-Κώφωση: Το αντικείμενο, οι στόχοι και οι μέθοδοι της εκπαίδευσης των κωφών παιδιών. Ομοιότητες και διαφορές στη διαδικασία εκπαίδευσης βαρήκοων και κωφών παιδιών. Ψυχολογική και παιδαγωγική προσέγγιση των κωφών παιδιών. Αισθητηριακή εξέλιξη των κωφών παιδιών. Ιδιαιτερότητες των ψυχικών λειτουργιών (προσοχή, μνήμη, αντίληψη). Γλωσσική και νοητική εξέλιξη των κωφών παιδιών. Προετοιμασία των νηπίων με διαταραχές ακοής για μια ομαλή μετάβαση στη δημοτική εκπαίδευση. Προβληματισμοί και διαδικασίες επιλογής ενός ενταξιακού ή ενός ειδικού σχολείου για κωφά παιδιά. Κώφωση και πολλαπλές αναπηρίες. Διαμόρφωση των αναλυτικών προγραμμάτων κατά την εκπαίδευση κωφών παιδιών.

-Τύφλωση. Το αντικείμενο, οι στόχοι και οι μέθοδοι της εκπαίδευσης τυφλών παιδιών. Ιδιαιτερότητες της εξέλιξης των ψυχικών λειτουργιών (προσοχή, μνήμη, αντίληψη, φαντασία) σε παιδιά με διαταραχές όρασης. Εξέλιξη του προσανατολισμού στο χώρο. Αισθητηριακή εξέλιξη των τυφλών παιδιών. Ιδιαιτερότητες της γλωσσικής εξέλιξης. Διαμόρφωση των δραστηριοτήτων και του αναλυτικού προγράμματος κατά την εκπαίδευση παιδιών με διαταραχές όρασης. Προετοιμασία των τυφλών νηπίων για την ομαλή μετάβασή τους στη δημοτική εκπαίδευση.

Ενότητα 2: Ψυχολογία

Κύκλος 2.0: Εισαγωγή

Εισάγει στην επιστήμη της ψυχολογίας και στη μελέτη της συμπεριφοράς των ζώντων οργανισμών. Παρουσιάζει περιληπτικά τα αντικείμενα με τα οποία ασχολείται η ψυχολογία, τις θεωρίες και τις μεθόδους που χρησιμοποιεί για να μελετήσει επιστημονικά την ανθρώπινη συμπεριφορά αλλά και τη συμπεριφορά των ζώων. Προσφέρει μια γενική άποψη των αρχών που διέπουν τις ειδικότητές της. Τις αρχές αυτές τις εξετάζει μέσα από τη μεθοδολογία, την ωρίμανση και την εξέλιξη, τα κίνητρα, τις αισθήσεις, τα συναισθήματα, τις γνωστικές λειτουργίες, τις αρχές και τις διαδικασίες της μάθησης, την ψυχολογική μέτρηση και αξιολόγηση, τις θεωρίες και την εκτίμηση της προσωπικότητας, την προσαρμογή, τις διαταραχές της συμπεριφοράς, τις θεραπευτικές τεχνικές, την κοινωνική συμπεριφορά, την επαγγελματική προσαρμογή και αποδοτικότητα.

2.0. 01 Εισαγωγή στην ψυχολογία (β' εξ., κ. Μαλικιώση Α-Κ και κ. Παπαδοπούλου Λ-Ω)

Εισάγει στο περιεχόμενο της επιστήμης της ψυχολογίας. Προσπαθεί να συνδέσει τη θεωρητική με την πρακτική προσέγγιση, παρουσιάζοντας τα πιο σημαντικά πορίσματα της ψυχολογικής έρευνας που δείχνουν και εξηγούν τους τρόπους και τα στάδια μέσα από τα οποία αναπτύχθηκε η επιστήμη της ψυχολογίας. Περιλαμβάνει: Εισαγωγή. Έννοια, περιεχόμενο και ιστορική εξέλιξη της ψυχολογίας. Μεθοδολογία. Βιολογικοί μηχανισμοί της συμπεριφοράς. Αντίληψη, μάθηση, μνήμη, γνωστικές λειτουργίες.

Κύκλος 2.1: Αναπτυξιακή Ψυχολογία

Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο «ανθρώπινη ανάπτυξη», δηλαδή την ψυχολογική ανάπτυξη από την εμβρυακή ζωή ως τα γηρατειά. Περιέχει μαθήματα για τις ειδικές μεθόδους της αναπτυξιακής ψυχολογίας, για τους επιμέρους τομείς της γνωστικής, συναισθηματικής, κοινωνικής και γλωσσικής ανάπτυξης, καθώς και μαθήματα που αφορούν ειδικότερα την ανάπτυξη κατά τα στάδια της βρεφονηπιακής, παιδικής και εφηβικής ηλικίας.

2.1. 03 Αναπτυξιακή ψυχολογία: συναισθηματική ανάπτυξη με έμφαση στις ψυχολογικές διεργασίες κατά τη βρεφική και νηπιακή ηλικία (δ' εξ., κ. Μαράτου)

Ορίζονται τα συναισθήματα και περιγράφεται η πρόωμη εμφάνισή τους τα δύο πρώτα χρόνια της ζωής. Περιγράφεται η συναισθηματική εξέλιξη του

παιδιού και του εφήβου, με άξονα τις ψυχοδυναμικές θεωρίες και με ιδιαίτερη έμφαση σε όσες θεωρίες ασχολήθηκαν ιδιαίτερα με τη βρεφική και τη νηπιακή ηλικία (Freud, Klein, Spitz, Winnicott, Mahler). Ακόμη, παρουσιάζονται και συζητούνται θεωρίες για τη γλωσσική ανάπτυξη: συμπεριφοριστική (Skinner), βιολογικές/γενετικές (Lenneberg, Chomsky), γνωστικές (Piaget, Vygotsky) και κοινωνική (Bernstein).

2.1. 04 Ανάπτυξη του λόγου (γ' εξ., κ. Κατή)

1. Εισαγωγή στη μελέτη της ανάπτυξης των γλωσσικών/επικοινωνιακών ικανοτήτων: ιστορική ανασκόπηση, θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα. 2. Η ανάπτυξη γλωσσικών ικανοτήτων: φωνολογικών, γραμματικών, σημασιολογικών. 3. Η ανάπτυξη επικοινωνιακών ικανοτήτων: πραγματολογικών, κειμενικών, κοινωνιογλωσσικών. 4. Γλωσσικές/επικοινωνιακές ικανότητες και ζητήματα εκπαίδευσης.

2.1.05 Θέματα κοινωνικής ανάπτυξης (ε' εξ., κ. Παπαδοπούλου)

Αναλύονται ο τρόπος και οι μηχανισμοί με τους οποίους τα παιδιά, κατά την αναπτυξιακή τους πορεία, αντιλαμβάνονται, κατανοούν, εντάσσονται δημιουργικά και συμμετέχουν στον κοινωνικό τους χώρο. Κεντρική έννοια αποτελεί η διαδικασία της κοινωνικοποίησης, μέσω της οποίας τα παιδιά αποκτούν τη γνώση, τις συνήθειες, τις αξίες που θα τους επιτρέψουν να γίνουν μέλη της κοινότητας από την οποία προέρχονται.

2.1. 07 Γνωστική ανάπτυξη του παιδιού και του εφήβου: η θεωρία του Jean Piaget (γ' εξ., κ. Μαράτου)

Αναπτύσσονται οι βασικές έννοιες και η μεθοδολογία της θεωρίας του Jean Piaget καθώς και τα τέσσερα στάδια της νοητικής ανάπτυξης του παιδιού και του εφήβου, με παραδείγματα από τις έρευνες της Σχολής της Γενεύης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα δύο πρώτα στάδια που αναφέρονται στο παιδί της προσχολικής ηλικίας. Θα γίνει μινεία και σε πρόσφατες έρευνες με νεογέννητα και βρέφη, που αμφισβητούν ορισμένα σημεία της «γενετικής» ψυχολογίας του Piaget.

2.1. 08 Παιχνίδι: Ο ρόλος του στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη (Σεμινάριο η' εξ., κ. Παπαδοπούλου)

Εξετάζεται το παιχνίδι ως δραστηριότητα που αναπτύσσεται από την αρχή της ζωής και συμβάλλει στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του βρέφους ή του παιδιού. Παρουσιάζονται διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις για τη φύση και τη σημασία του παιχνιδιού, καθώς και ο ρόλος του ως παιδαγωγικό, διαγνωστικό και θεραπευτικό εργαλείο.

Κύκλος 2.2: Κοινωνική Ψυχολογία

Η κοινωνική ψυχολογία, που αποτελεί τομή των κοινωνιολογικών παραγόντων και των ψυχολογικών καταβολών της ανθρώπινης συμπεριφοράς, είναι απαραίτητη για τη διερεύνηση των κοινωνικών φαινομένων. Εισαγωγή στο έργο, τις ιδιαιτερότητες και τις μεθόδους της κοινωνικής ψυχολογίας. Τα επιμέρους θέματα που απασχολούν τη σύγχρονη κοινωνική ψυχολογία εντάσσονται σε τέσσερις μεγάλες ενότητες: Ατομικές Διεργασίες και Κοινωνική Συμπεριφορά, Διατομικές Διεργασίες, Ομαδικές Διεργασίες και Διομαδικές Σχέσεις, Συναλλαγή στο Ευρύτερο Κοινωνικό Περιβάλλον.

2.2.01 Κοινωνική ψυχολογία (γ' εξ., κ. Δραγώνα)

Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στην κοινωνική ψυχολογία και το ρόλο που διαδραματίζει στον ευρύτερο χώρο της ψυχολογίας. Το μάθημα εισάγεται με ορισμένα επιστημολογικά και μεθοδολογικά προβλήματα της κοινωνικής ψυχολογίας. Ακολουθούν τέσσερις μεγάλες ενότητες. Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στο πώς τα άτομα αντιλαμβάνονται και επηρεάζονται από τις διάφορες κοινωνικές παραμέτρους. Αναλύονται οι στάσεις, η θεωρία των αντιλήψεων για τα πρόσωπα, οι στερεότυπες αντιλήψεις, η θεωρία των παραγωγικών αιτιών της συμπεριφοράς. Η δεύτερη ενότητα πραγματεύεται τις διαπροσωπικές σχέσεις και την επικοινωνία μεταξύ ατόμων. Η τρίτη ενότητα αναφέρεται στη δυναμική της ομάδας. Ειδικότερα αναλύονται τα χαρακτηριστικά της ομάδας, οι φάσεις της ομάδας, οι διάφορες θεωρίες της δυναμικής της ομάδας, το φαινόμενο της συμμόρφωσης, η συνεργασία και ο ανταγωνισμός, ο ηγετικός ρόλος. Η τέταρτη ενότητα έχει ως κεντρικό άξονα το πώς το φυσικό και το γενικότερο κοινωνικό περιβάλλον επηρεάζει το άτομο.

2.2.02 Εισαγωγή στις γυναικείες σπουδές: παραδείγματα από το χώρο της ψυχολογίας και της εκπαίδευσης (δ' εξ., κ. Ιγγλέση)

Το μάθημα στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι γυναίκες ιστορικά έχουν αποκλειστεί από την επιστημονική κωδικοποιημένη γνώση. Οι κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων τριάντα χρόνων δημιούργησαν την ανάγκη νέων θεωριών και εννοιολογικών εργαλείων που απαιτούν επανορισμό του ανδροκεντρικού επιστημονικού πεδίου. Οι νέες αυτές τάσεις στις επιστήμες της Ψυχολογίας και της Εκπαίδευσης τοποθετούν τις ιδιαίτερες εμπειρίες, ανάγκες και ενδιαφέροντα των γυναικών στο κέντρο της έρευνας, της μάθησης και της διδασκαλίας.

2.2.03 Ανδρισμός και θηλυκότητα: μύθοι και στερεότυπα (γ' εξ., κ. Ιγγλέση)

Εξετάζονται τα φυλετικά στερεότυπα και η λειτουργία τους στη διαμόρφωση των ρόλων των φύλων. Η οικογένεια, το σχολείο, τα Μ.Μ.Ε. διερευνώνται ως τόποι αναπαραγωγής ενός πλέγματος ιδιαίτερων χαρακτηριστικών συμπεριφορών και συναισθημάτων, που αντανακλούν τις κυρίαρχες στην κοινωνία στερεότυπες αναπαραστάσεις του ανδρισμού και της θηλυκότητας.

2.2.06 Εφηβεία (ε' εξ., κ. Παπαδοπούλου)

Θα συζητηθούν κρίσιμα ζητήματα του μεταβατικού σταδίου της εφηβείας, όπως οι σωματικές αλλαγές και οι ψυχικές ανακατατάξεις, η διαμόρφωση ταυτότητας, η ανάγκη για αυτονομία, η λήψη αποφάσεων, οι αξίες και η ανάγκη για αμφισβήτηση. Θα συζητηθεί επίσης ο ρόλος του οικογενειακού και ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος στις διαδικασίες μετάβασης από την παιδική στην ενήλικη ζωή.

Κύκλος 2.3: Ψυχολογία Ατομικών Διαφορών και Ψυχοπαθολογία

Ο κύκλος αυτός καλύπτει θέματα όπως η εισαγωγή στην κλινική ψυχολογία, η μεθοδολογία της κλινικής έρευνας (όπως βασικές αρχές της κλινικής συνέντευξης και ατομικό ιστορικό), οι βασικές ψυχολογικές θεωρίες για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας με έμφαση στις ατομικές διαφορές, η περιγραφή των μεγαλύτερων ψυχοπαθολογικών συνδρόμων της βρεφικής και πρώτης παιδικής ηλικίας, με ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνες τις περιπτώσεις που αντιμετωπίζουν πρώτοι/ες οι νηπιαγωγοί και καλούνται να τις διαχειριστούν.

2.3.03 Διαταραχές των παιδιών της προσχολικής ηλικίας (ζ' εξ. Α-Δ και η' εξ. Ε-Ω, κ. Μαράτου) (Απαιτείται να έχουν περάσει οι φοιτητές/ριες δύο μαθήματα Αναπτυξιακής Ψυχολογίας)

Ορίζονται οι έννοιες του παθολογικού/φυσιολογικού, της ψυχικής διαταραχής και του συμπτώματος. Παρουσιάζονται οι εξής ψυχοπαθολογικές ενότητες, με έμφαση στην ευαισθητοποίηση των νηπιαγωγών για την αντιμετώπιση πιθανών τέτοιων διαταραχών στα παιδιά που φοιτούν στο νηπιαγωγείο: Διαταραχές της διατροφής και του ύπνου-ενούρησης-εγκόπριση. Διαταραχές της ομιλίας και του λόγου. Διαταραχή της ελλειμματικής προσοχής. Παιδικές νευρώσεις. Νοητική καθυστέρηση. Παιδικός αυτισμός. Άλλες παιδικές ψυχώσεις. Το σύνδρομο του ψυχοκοινωνικού νανισμού.

2.3.06 Η επικοινωνία και τα προβλήματά της στην παιδική ηλικία
(δ' εξ., κ. Παπούδη)
(εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)

Ανάπτυξη της επικοινωνίας και ιδιαίτερα της μη λεκτικής επικοινωνίας. Βρεφική ηλικία: κοινωνικές δεξιότητες και κοινωνική αλληλεπίδραση. Παιδική ηλικία: κοινωνική αλληλεπίδραση μέσα στην οικογένεια και με συνομήλικους. Οι θεωρίες των Trevarthen, Stern και Bruner. Ο ρόλος της αλληλεπίδρασης μητέρας-παιδιού στην ανάπτυξη και πιθανοί ανασταλτικοί παράγοντες. Η περίπτωση του παιδιού με νοητική καθυστέρηση. Η περίπτωση του παιδιού με διαταραχές λόγου. Η περίπτωση της κοινωνικής αποστέρησης. Η περίπτωση του αυτιστικού παιδιού. Η περίπτωση της μητέρας με κατάθλιψη.

Κύκλος 2.4: Εκπαιδευτική Ψυχολογία και Συμβουλευτική Ψυχολογία

Ασχολείται με τη μελέτη της φύσης, των όρων, της μέτρησης και της αξιολόγησης της μάθησης στο σχολικό και στο γενικότερο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Μελετά τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες ο/η παιδαγωγός περνάει στο μαθητή και στη μαθήτριά του την πληροφόρηση, τις δεξιότητες, τις αξίες, τις στάσεις καθώς και τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζει τις αρχές της ψυχολογίας στην πρακτική της διδασκαλίας για να προωθήσει την ανάπτυξη και εξέλιξη του μαθητή και της μαθήτριάς. Εκπαιδεύει στην ψυχοδυναμική των ανθρώπινων σχέσεων, έτσι ώστε οι μελλοντικοί παιδαγωγοί να μπορούν να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα, τις σκέψεις, τις επιθυμίες και τις πηγές προβληματισμού των μαθητών/ριών τους, συμβάλλοντας έτσι στην όλη μαθησιακή διαδικασία και την προσωπική ανάπτυξη τόσο των μαθητών/ριών τους όσο και των ίδιων.

2.4.01 Ψυχολογία της εκπαίδευσης
(εκκρεμεί η πρόσληψη διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)

Ασχολείται με την εφαρμογή των αρχών, των τεχνικών και άλλων πόρων της ψυχολογίας για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο/η παιδαγωγός στην προσπάθειά του να προωθήσει την ανάπτυξη και εξέλιξη του μαθητή και της μαθήτριάς. Περιλαμβάνει: Έννοια και περιεχόμενο της Ψυχολογίας της Εκπαίδευσης. Μέθοδοι έρευνας. Βασικές ψυχολογικές αρχές της εξέλιξης της διαδικασίας της μάθησης. Παράγοντες που επηρεάζουν την εξέλιξη της προσωπικότητας. Το σχολείο ως φορέας κοινωνικοποίησης. Προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο και αντιμετώπισή τους κ.ά.

2.4.02 Συμβουλευτική ψυχολογία (στ' εξ., κ. Μαλικιώση)

Εναισθητοποίηση των φοιτητών/ριών στο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η συμβουλευτική στο χώρο της παιδείας. Εκπαίδευση στην ψυχοδυναμική των ανθρώπινων σχέσεων έτσι ώστε οι μελλοντικοί παιδαγωγοί να μπορούν να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις επιθυμίες των μικρών παιδιών αλλά και όλων με όσους αλληλεπιδρούν. Περιλαμβάνει: Εισαγωγή στη φιλοσοφία, τη φύση και τους στόχους της. Ιστορική εξέλιξη. Μεθοδολογία. Θεωρητικές κατευθύνσεις. Συμβουλευτική διαδικασία.

Ενότητα 3: Κοινωνικές Επιστήμες

Κύκλος 3.0: Εισαγωγή

Τα μαθήματα του κύκλου αυτού επιδιώκουν μια εισαγωγή στο αντικείμενο, τις έννοιες, τις μεθόδους, την ιστορία, τη σύγχρονη προβληματική και τις τάσεις των κοινωνικών επιστημών. Εξοικειώνουν με τα ερμηνευτικά και ερευνητικά εργαλεία τους. Διερευνούν τις σχέσεις μεταξύ των διαφορετικών κλάδων των επιστημών αυτών και τη σύνδεσή τους με τη θεματική της εκπαίδευσης και της αγωγής.

3.0.01 Εισαγωγή στις κοινωνικές επιστήμες
(α' εξ. κ. Φραγκουδάκη Α-Κ, β' εξ. κ. Μακρυνιώτη Α-Ω)

Το μάθημα επιχειρεί να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες με τον τρόπο σκέψης των κοινωνικών επιστημών. Στηρίζεται στις βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας, παρουσιάζει την πολλαπλότητα των προσεγγίσεών της και αναδεικνύει την κοινωνική διάσταση των φαινομένων, θεσμών και ιδεών. Για τη μετάβαση από τη θεωρία στην πραγματικότητα επικεντρώνεται παραδειγματικά στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Κύκλος 3.1: Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Στα μαθήματα του κύκλου αυτού γίνεται μια κοινωνιολογική προσέγγιση διαφορετικών όψεων της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Στο επίκεντρο βρίσκονται τα ζητήματα της κοινωνικής λειτουργίας του εκπαιδευτικού θεσμού, της ισότητας των ευκαιριών, της κοινωνικής κινητικότητας μέσω της εκπαίδευσης, της γλώσσας και των κωδίκων της, των σχέσεων εξουσίας και ιδεολογίας στο σχολείο, των σχέσεων και στάσεων που αναπτύσσονται στη σχολική τάξη, της συμβολικής ανταλλαγής και επικοινωνίας, της καλλιέργειας κοινωνικών ταυτοτήτων, της αναπαραγωγής της γνώσης, της συγκρότησης των υποκειμένων και της κοινωνικοποίησης, της χρήσης και

του ορισμού του σχολικού χρόνου και χώρου, της ανάπτυξης και κοινωνικής αξιοποίησης συγκεκριμένων εκπαιδευτικών πρακτικών.

3.1.01 Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης: κοινωνιολογική ανάλυση της ελληνικής εκπαίδευσης (γ' εξ., κ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη)

Οι στόχοι του μαθήματος περιλαμβάνουν εκτός των άλλων την «απεξάρτηση» των φοιτητριών/τών από την αποστήθιση, ως τρόπο μάθησης, και την έκθεση ιδεών, ως πρακτική και αντίληψη που υποκαθιστά την επεξεργασία της επιστημονικής γνώσης. Το περιεχόμενο του μαθήματος εστιάζεται στην κοινωνιολογική μελέτη της ελληνικής εκπαίδευσης. Αυτό σημαίνει τη χρήση θεωρίας και πραγματολογικού υλικού για την κοινωνιολογική διερεύνηση εννοιών και πρακτικών της ελληνικής εκπαίδευσης. Η έμφαση είναι στις εξετάσεις, επειδή αποτελούν το μόνο θεσμικό και φανερό εμπόδιο στη φοίτηση στις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης και επειδή είναι αποφασιστικής σημασίας στην κατανόηση του ρόλου της εκπαίδευσης για την ελληνική κοινωνία. Το μάθημα αποτελείται από τρεις δραστηριότητες: α) Τη συνήθη πανεπιστημιακή παράδοση, β) Την πρακτική εργαστηριακή άσκηση των φοιτητριών/τών, γ) Την αξιολόγηση με βάση την πρακτική εργαστηριακή άσκηση ή/και την εξέταση στο τέλος του εξαμήνου (στην αίθουσα με ανοιχτά βιβλία, ή στο σπίτι κατά τη διάρκεια διημέρου, ή στην αίθουσα χωρίς βιβλία).

3.1.03 Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας (β' εξ., κ. Φραγκουδάκη)

Α. Ο κοινωνικός καθορισμός της σχολικής επίδοσης και ο αναπαραγωγικός ρόλος του εκπαιδευτικού θεσμού. Β. Οι κυριότεροι παράγοντες που καθορίζουν τη σχολική επιτυχία ή αποτυχία. Βα. Μητρική γλώσσα και πρότυπη γλώσσα: το σχολείο αξιολογεί με βάση την εγγύτητα της μητρικής ποικιλίας στην πρότυπη. Ββ. Η κουλτούρα των κοινωνικών ομάδων και η αξιολόγηση του σχολείου: Την κουλτούρα των λαϊκών κοινωνικών στρωμάτων την κατανοεί το σχολείο σαν απουσία κουλτούρας. Γ. Τα περιεχόμενα της αντισταθμιστικής εκπαίδευσης και η σημασία της στην προσχολική ηλικία.

3.1.04 Ταυτότητες και διακρίσεις στην εκπαίδευση

(ε' εξ., κ. Ασκούνη) *(Απαιτείται οι φοιτητές/ριες να έχουν περάσει τα μαθήματα: α) Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας, β) Στοιχεία τεκμηρίωσης επιστημονικών εργασιών ή Επιστημονικές εργασίες: ζητήματα ανάγνωσης και γραφής και γ) Ελληνική Ιστορία, 19^{ος} αιώνας)*

Το μάθημα αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο συγκροτείται η κοινωνική ταυτότητα και στο ρόλο που διαδραματίζει το σχολείο σ' αυτή τη

διαδικασία. Ο ορισμός της ταυτότητας (του ίδιου) προϋποθέτει την ετερότητα (τον άλλο) και κάθε ταυτότητα κατατάσσει τα άτομα διαφοροποιώντας τα. Η διαφοροποίηση αυτή όμως συνδέεται με αξιολογήσεις, ιεραρχήσεις και αποκλεισμούς του «άλλου», του διαφορετικού. Στο μάθημα εξετάζεται η ιδιαίτερη συμβολή του σχολείου στη διαμόρφωση συλλογικών ταυτοτήτων, αλλά και οι συνακόλουθες διαδικασίες διαφοροποίησης και αποκλεισμού του «διαφορετικού». Το ενδιαφέρον εστιάζεται σε τρεις βασικές εκδοχές της ταυτότητας που δομούνται γύρω από τους άξονες: φύλο, έθνος, κοινωνική τάξη.

3.1.14 Κοινωνιολογία της παιδικής ηλικίας (στ' εξ. κ. Μακρυνιώτη)

Το μάθημα εξετάζει την παιδική ηλικία ως κοινωνική κατηγορία και διερευνά τις ιστορικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές διαδικασίες που οδήγησαν στην θεσμική διάκρισή της από τους ενήλικους. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, εξετάζονται κριτικά θέματα, όπως οι κυρίαρχες θεωρητικές προσεγγίσεις γύρω από την παιδική ηλικία, η θέση της παιδικής ηλικίας στην κοινωνική δομή (όπως αυτή ορίζεται από τη σχέση με την απασχόληση, την εκπαίδευση και τη συμμετοχή στη δημόσια ζωή) καθώς και οι κοινωνικοί θεσμοί και οι επαγγελματικές/επιστημονικές ειδικότητες που την αφορούν. Στη συζήτηση αυτή υπεισέρχονται οι μεταβλητές της κοινωνικής τάξης, του φύλου, της εθνότητας και αναιρούν την κυρίαρχη αντίληψη περί μιας, ενιαίας, αδιαφοροποίητης και ομοιογενούς παιδικής ηλικίας.

3.1.17 Σεμινάριο κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης: το επάγγελμα του εκπαιδευτικού (Σεμινάριο, η' εξ., κ. Ασκούνη) *(Απαιτείται οι φοιτητές/ριες να έχουν περάσει τα μαθήματα α) Κοινωνιολογία της σχολικής τάξης ή Οι κοινωνικές παράμετροι της εκπαιδευτικής διαδικασίας και β) Η εκπαιδευτική πολιτική στην προσχολική και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Συγκριτική διάσταση)*

Το σεμινάριο αναφέρεται στους/ις εκπαιδευτικούς ως κοινωνικο-επαγγελματική ομάδα. Επικεντρώνεται στις νηπιαγωγούς και επιχειρεί να εξετάσει μέσα από μια ιστορική οπτική τη συγκρότηση αυτής της ομάδας, τα κοινωνικά, μορφωτικά και επαγγελματικά της χαρακτηριστικά, καθώς και τις διαδικασίες μετασχηματισμού που την χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη περίοδο.

3.1.18 Κοινωνιολογική θεωρία των εκπαιδευτικών πρακτικών (ζ' εξ. κ. Σολομών)

Η δομή και τα περιεχόμενα του Αναλυτικού Προγράμματος, οι παιδαγωγικές πρακτικές και η αξιολόγηση είναι τα βασικά μέσα για τη μετάδοση της επίσημης εκπαιδευτικής γνώσης. Η κατανόηση των μορφών που μια κοινωνία δίνει στα παραπάνω και των συνεπειών που έχουν στην

κοινωνική συγκρότηση των υποκειμένων και στην πολιτισμική αναπαραγωγή ή αλλαγή είναι σημαντική. Σε αυτό το μάθημα εξετάζονται ορισμένα βασικά θεωρητικά κείμενα και έννοιες της σύγχρονης κοινωνιολογίας των εκπαιδευτικών πρακτικών. Ταυτόχρονα γίνεται προσπάθεια εφαρμογής/χρησιμοποίησης αυτών των εννοιών στην ανάλυση σχολικών και άλλων εκπαιδευτικών εμπειριών ή/και ερευνητικών ενδιαφερόντων των φοιτητριών και φοιτητών.

Κύκλος 3.2: Συγκριτική Εκπαίδευση

Αντικείμενο της συγκριτικής εκπαίδευσης είναι η συγκριτική μελέτη και ανάλυση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, όπως διαμορφώνεται σε διάφορα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά, ιστορικά και πολιτισμικά πλαίσια. Το εάν αποτελεί κλάδο των επιστημών της αγωγής ή πεδίο επιστημονικής έρευνας παραμένει υπό συζήτηση. Σε κάθε περίπτωση όμως, η συγκριτική εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από διαπλοκή στοιχείων όπως: η συγκριτική προσέγγιση εμπλουτισμένη από εμπειρίες που αναφέρονται σε πολλές χώρες και διάφορα εκπαιδευτικά συστήματα, η διεπιστημονικότητα, η κριτική/παρεμβατική διάθεση σχετικά με τα εκπαιδευτικά πράγματα.

3.2. 01 Επιστημολογικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις στη συγκριτική εκπαίδευση (στ' εξ., κ. Ηλιού)

Η συγκριτική εκπαίδευση προσδιορίζεται επιστημολογικά από τη σχέση της τόσο με άλλους συγκριτικούς επιστημονικούς κλάδους όσο και με τις άλλες επιστήμες της αγωγής. Η συγκριτική προσέγγιση αποτελεί το κύριο μεθοδολογικό της εργαλείο. Παρουσιάζονται τυπολογίες των επιστημών της αγωγής καθώς και η ιστορία της συγκρότησης της συγκριτικής εκπαίδευσης διεθνώς και στην Ελλάδα. Στη συνέχεια, αφού περιγραφούν οι κυριότεροι διεθνείς οργανισμοί με έμφαση σε αυτούς του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, διαγράφεται ο ρόλος τους στη διαμόρφωση και εξέλιξη της συγκριτικής εκπαίδευσης. Τέλος, επισημαίνεται με σχετικά παραδείγματα πώς η εκπαιδευτική πολιτική των διεθνών οργανισμών μπορεί να αξιοποιηθεί δημιουργικά από τις διάφορες χώρες, στο μέτρο που έχουν αναπτύξει ενδογενές πλαίσιο για τη διαμόρφωση εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής.

3.2. 03 Η εκπαίδευση στη νέα Ευρώπη και κοινωνικά δικαιώματα (ζ' εξ., κ. Ζαμπέτα)

Το μάθημα αναφέρεται στις διαδικασίες συγκρότησης της ΕΟΚ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αναλύονται οι θεσμοί και οι διαδικασίες λήψης των αποφάσεων της Ένωσης στον τομέα της εκπαιδευτικής πολιτικής και εξετάζονται οι βασικότερες τάσεις πολιτικών, τόσο στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και στο επίπεδο χωρών-μελών. Παράλληλα

αναλύεται η έννοια του ευρωπαϊού πολίτη, ιδιαίτερα κάτω από το πρίσμα των κοινωνικών πολώσεων που δημιουργούνται σε συνθήκες κρίσης του κράτους πρόνοιας στο χώρο της νέας Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτής της ανάλυσης εξετάζεται η δυνατότητα άσκησης εναλλακτικών εκπαιδευτικών πολιτικών, οι οποίες να συμβάλουν σε μια στρατηγική εμπέδωσης των κοινωνικών πολιτικών δικαιωμάτων.

Κύκλος 3.3: Εκπαιδευτική Πολιτική και Ιστορία της Εκπαίδευσης

Στο πλαίσιο του αντικειμένου της εκπαιδευτικής πολιτικής αναλύεται η εκπαίδευση ως δραστηριότητα του σύγχρονου κράτους και εξετάζονται θέματα που αφορούν: θεωρίες κράτους και ερμηνείες της σχέσης κράτους - εκπαίδευσης - κοινωνίας, διαδικασίες διαμόρφωσης και κριτική της εκπαιδευτικής πολιτικής, σχέση δημόσιων και ιδιωτικών συμφερόντων στην εκπαίδευση, συγκριτική ανάλυση εκπαιδευτικών πολιτικών και μεταρρυθμίσεων κ.ά. Η ιστορία της εκπαίδευσης εξετάζει τη διαχρονική προοπτική των τάσεων και των θεσμών που χαρακτηρίζουν επιμέρους εκπαιδευτικά συστήματα ή και παιδαγωγικές θεωρίες. Οι τομές της είναι άλλοτε χρονολογικές, άλλοτε γεωγραφικές και άλλοτε ειδολογικές.

3.3. 01 Κράτος και εκπαίδευση (στ' εξ., κ. Ζαμπέτα)

Αναλύονται οι βασικότερες θεωρητικές προσεγγίσεις που αφορούν την ερμηνεία της σχέσης κράτους και εκπαίδευσης (φιλελεύθερες, μαρξιστικές, πλουραλιστικές προσεγγίσεις κ.ά.), με στόχο την κριτική ανακατασκευή των επιχειρημάτων που προτείνουν. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται θέματα όπως η ερμηνεία της παρέμβασης του κράτους στο χώρο της εκπαίδευσης και το ζήτημα της συγκρότησης δημόσιου συμφέροντος σε αναφορά με τους εκπαιδευτικούς θεσμούς. Το μάθημα περιλαμβάνει διαλέξεις και σεμινάρια με αντικείμενο την ανάλυση κλασικών κειμένων.

3.3. 02 Η εκπαιδευτική πολιτική στην προσχολική και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση: συγκριτική διάσταση (γ' εξ., κ. Ζαμπέτα)

Αναλύεται η εκπαιδευτική πολιτική στο χώρο της προσχολικής και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στην ανάλυση των διαδικασιών συγκρότησης των θεσμών προσχολικής αγωγής και στη συγκριτική ανάλυση των πολιτικών που αφορούν την αγωγή και εκπαίδευση της πρώιμης παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται θέματα όπως η σχέση μεταξύ εκπαιδευτικών και κοινωνικών πολιτικών του κράτους στο χώρο της αγωγής της πρώιμης παιδικής ηλικίας, η διχοτομία των θεσμών προσχολικής αγωγής και το ζήτημα της επαγγελματοποίησης των εκπαιδευτικών της πρώιμης ηλικίας. Επίσης εξετάζονται ορισμένες από τις βασικότερες πολιτικές στο χώρο της

πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως αυτές που αφορούν την αξιολόγηση στην εκπαίδευση κ.ά.

3.3.07 Εκπαιδευτική πολιτική: κοινωνιολογική ανάλυση της εκπαιδευτικής πολιτικής (ε' εξ., κ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη)

Ο στόχος του μαθήματος είναι να εισαγάγει τις/τους φοιτήτριες/τές στην ανάλυση της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής και πρακτικής. Η εκπαιδευτική πολιτική και πρακτική νοείται ως οι θεσμικές ρυθμίσεις και οι κοινωνικές πρακτικές που καθορίζουν και καθορίζονται από τη συγκρότηση του εκπαιδευτικού λόγου, τη δομή της εκπαίδευσης και τους θεσμούς που διέπουν την καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική. Στο πλαίσιο αυτό, στόχος του μαθήματος είναι να αρχίσουν οι φοιτήτριες/τές να κατανοούν πώς η εξουσία και οι κοινωνικές συγκρούσεις αποσαφηνίζουν το εκπαιδευτικό γίνεσθαι και, μέσω του κοινωνικού ελέγχου, το μετατρέπουν σε κοινωνικό γίνεσθαι. Στόχος είναι επίσης να αρχίσουν να κατανοούν πώς το εκπαιδευτικό σύστημα, στα επιμέρους ή στο σύνολό του, συγκροτεί τον εξισωτικό και τον αναπαραγωγικό του χαρακτήρα και τους μηχανισμούς μέσα από τους οποίους ορίζεται η σχολική γνώση και οι εκπαιδευτικοί που τη διδάσκουν. Το μάθημα αποτελείται από τρεις δραστηριότητες: α) Τη συνήθη πανεπιστημιακή παράδοση, β) Την πρακτική εργαστηριακή άσκηση των φοιτητριών/τών, γ) Την αξιολόγηση με βάση την πρακτική εργαστηριακή άσκηση ή/και την εξέταση στο τέλος του εξαμήνου (στην αίθουσα με ανοιχτά βιβλία, ή στο σπίτι κατά τη διάρκεια διημέρου, ή στην αίθουσα χωρίς βιβλία).

3.3.10 Γενεαλογία του νεοελληνικού σχολείου I (γ' εξ. κ. Σολομών)

Η πειθαρχία, η τάξη, η οργάνωση του χώρου, το σχολικό πρόγραμμα, οι τρόποι, τα μέσα και το περιεχόμενο της διδασκαλίας, οι παιδαγωγικές σχέσεις, οι μορφές αξιολόγησης και άλλα ζητήματα εκπαιδευτικών πρακτικών εξετάζονται σε αυτό το μάθημα ιστορικά και από μια ιδιαίτερη κοινωνιολογική σκοπιά. Ειδικότερα, γίνεται αναδρομή στις μορφές των εκπαιδευτικών πρακτικών που επικράτησαν στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα και επιχειρείται η συνάρτησή τους με τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες καθώς και με συναφείς λόγους και πρακτικές της εποχής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αλληλοδιδασκτική μέθοδο και σε εκείνη τη μορφή της που καθιερώθηκε στη στοιχειώδη εκπαίδευση στην Ελλάδα από το 1830 έως το 1880.

3.3.11 Γενεαλογία του νεοελληνικού σχολείου II (δ' εξ. κ. Σολομών) (Συνιστάται οι φοιτητές/ριες να έχουν παρακολουθήσει το μάθημα Γενεαλογία του νεοελληνικού σχολείου I 3.3.10)

Οι εκπαιδευτικές πρακτικές που αναπτύχθηκαν στη στοιχειώδη εκπαίδευση κατά το 19^ο αιώνα (1820-1880) τροποποιούνται ή αντικαθίστανται σταδιακά έως ότου επικρατήσουν οι μορφές που έλαβαν στις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Οι μορφές αυτές και οι μετασχηματισμοί τους είναι το θέμα που εξετάζεται σε αυτό το μάθημα. Επίσης, εξετάζονται οι απόπειρες μεταρρυθμίσεων των εκπαιδευτικών πρακτικών και οι τάσεις που εμφανίστηκαν έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Τα παραπάνω προσεγγίζονται σε συνάρτηση με τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες καθώς και με συναφείς λόγους και πρακτικές που επικρατούν στην Ελλάδα και σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης.

Ενότητα 4: Μεθοδολογία/Επιστημολογία

Κύκλος 4.0: Εισαγωγή

Τα εισαγωγικά μαθήματα αυτής της ενότητας καλύπτουν τις γνώσεις επιστημολογικών και μεθοδολογικών εννοιών, εργαλείων, προβληματισμών και κατευθύνσεων που είναι αναγκαίες για να μπορεί κανείς να παρακολουθήσει στη συνέχεια μαθήματα ποσοτικών και ποιοτικών αναλύσεων. Ο κύκλος καλύπτει τα θέματα: αλήθεια και αντικειμενικότητα, ιστορία και κριτική των μεθόδων, σχέση φυσικών και κοινωνικών επιστημών, επιστημονική εξέλιξη και πρόοδος, ιστορία και κοινωνιολογία της επιστήμης, έρευνα και ερευνητής/ρια, επιστημονική αξιοπιστία και εγκυρότητα, εξήγηση και ερμηνεία, μέθοδοι και τεχνικές, είδη τεχνικών δειγματοληψία, εφαρμογές.

4.0.01 Εισαγωγή στην επιστημολογία και μεθοδολογία I (Εισαγωγή στη θεωρία της επιστήμης) (γ' εξ., κ. Κουζέλης)

(α) Παρουσιάζονται και αναλύονται τα βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με το αντικείμενο, το χαρακτήρα, την παραγωγή και την αλλαγή της επιστημονικής γνώσης. (β) Μέσα από τη μελέτη του ιδιαίτερου αντικειμένου της επιστημολογίας εξετάζεται η σύνδεση φιλοσοφικών και μεθοδολογικών επιλογών. (γ) Αναπτύσσονται και σχολιάζονται οι κύριες θέσεις των διαφορετικών επιστημολογικών ρευμάτων, οργανωμένες γύρω από τα ζητήματα που αναφέρονται στα χαρακτηριστικά της επιστήμης: επαγωγή ή παραγωγή; επαλήθευση ή διάψευση; εμπειρία ή θεωρία; συνεχής πρόοδος ή ρήξεις; αντικειμενικότητα ή υποκειμενισμός; μέθοδος ή αναρχία; φιλοσοφία, ιστορία ή κοινωνιολογία της επιστήμης; θεωρία μόνο των φυσικών ή και των κοινωνικών επιστημών; (δ) Εξετάζονται συγκριτικά οι τοποθετήσεις του λογικού θετικισμού, του κριτικού και του εφαρμοσμένου

ορθολογισμού, του ιστορισμού και του κονστρουκτιβισμού. (ε) Αναλύονται τα ιδιαίτερα επιστημολογικά και μεθοδολογικά χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιστημών και εξετάζονται τα προβλήματα που συνδέονται με την κατανόηση και τις αξίες στις επιστήμες αυτές.

4.0. 02 Εισαγωγή στην επιστημολογία και μεθοδολογία II (Μεθοδολογία της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες με έμφαση στις επιστήμες της αγωγής) (δ' εξ., κ. Κοντογιαννοπούλου – Πολυδωρίδη Α-Κ και κ. Δραγώνα Λ-Ω)
(Απευθύνεται κυρίως σε φοιτητές/ριες που έχουν παρακολουθήσει το μάθημα Εισαγωγή στην επιστημολογία και μεθοδολογία I και ένα μάθημα Τεκμηρίωσης εργασιών).

Οι στόχοι του μαθήματος συμπεριλαμβάνουν εκτός των άλλων την επεξεργασία θεωρίας, (ορίζοντα) της πραγματικότητας και του πραγματολογικού υλικού έτσι ώστε να κατανοηθεί σε πρώτη φάση και να κατακτηθεί (ας ελπίσουμε) ο τρόπος συγκρότησης, χρήσης και επαναδιαπραγμάτευσης της θεωρίας, των εννοιών και του πραγματολογικού υλικού σε σχέση με το παρακάτω πλαίσιο.

- Από τα μέσα του αιώνα και μετά οι κοινωνικές επιστήμες ανέπτυξαν και εξειδίκευσαν εμπειρικές - πειραματικές - στατιστικές - θετικιστικές προσεγγίσεις για να ερευνήσουν περίπου κάθε εκπαιδευτικό πρόβλημα υπό τον ήλιο.
- Στις δεκαετίες του 1970 η Μαρξιστική κριτική της εξουσίας, της κοινωνικής αναπαραγωγής και της κυριαρχίας αναπτύχθηκε στην εκπαίδευση μαζί με το αίτημα για επαναστατική αλλαγή. Η κριτική της Σχολής της Φρανκφούρτης έφερε στην εκπαιδευτική θεωρία τη σύνθεση της ιστορίας, της κοινωνικής θεωρίας και της ψυχολογίας. Η κριτική του θετικισμού και της τεχνοκρατίας αναπτύχθηκε παράλληλα με το αίτημα για περισσότερο ανθρώπινη ανθρωπιστική επιστήμη.
- Οι δεκαετίες του 1980 και 1990 φέρνουν την ανάπτυξη μεταθετικιστικής, ερμηνευτικής και νέο-Μαρξιστικής κριτικής, ενώ η ονομαζόμενη «ποιοτική» έρευνα αναζητά παράλληλη δραστηριότητα με την ονομαζόμενη «ποσοτική» έρευνα. Επικρατεί σχετική «εκκρεμότητα» στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα σε αντίθεση με την προηγούμενη γενιά ερευνητών. Η προηγούμενη γενιά επέλεξε και μυήθηκε σε ένα συγκεκριμένο και σχετικά σταθερό ερευνητικό «παράδειγμα», ενώ σήμερα οι ερευνητές ψάχνουν απαντήσεις σε σημαντικά προβλήματα θεωρίας και μεθόδου.

Η μαθησιακή εμπειρία για τις/τους φοιτητριες/τές στηρίζεται στην αντίληψη για τη σχέση ανάμεσα στη θεωρία, τον ορίζοντα της πραγματικότητας, το πραγματολογικό υλικό και την αποσαφήνιση των εννοιών που αναλύονται από τα παραπάνω και τα ερευνητικά ερωτήματα. Το πραγματολογικό υλικό που οι φοιτητριες/τές χρησιμοποιούν για την εργαστηριακή άσκηση του μαθήματος (βλ. παρακάτω) προέρχεται από

τρέχουσες έρευνες εκπαιδευτικής αξιολόγησης οι οποίες αναφέρονται στο αναλυτικό πρόγραμμα, τις προθέσεις των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία-μάθηση και τα επιτεύγματα των μαθητών/ριών. Οι μικρές έρευνες που οι φοιτητριες/τές επεξεργάζονται στην εργαστηριακή άσκηση εστιάζονται στη μελέτη των σχέσεων ανάμεσα στα παραπάνω και στην κοινωνική προέλευση των μαθητών/ριών.

Το μάθημα αποτελείται από τρεις δραστηριότητες: α) Τη συνήθη πανεπιστημιακή παράδοση, β) Την πρακτική εργαστηριακή άσκηση των φοιτητριών/τών, γ) Την αξιολόγηση με βάση την πρακτική εργαστηριακή άσκηση ή/και την εξέταση στο τέλος του εξαμήνου (στην αίθουσα με ανοιχτά βιβλία, ή στο σπίτι κατά τη διάρκεια διημέρου, ή στην αίθουσα χωρίς βιβλία).

Κύκλος 4.1: Τεκμηρίωση

Τα μαθήματα με αυτό το αντικείμενο απαντούν στο ερώτημα: πώς γράφεται μια επιστημονική εργασία. Αποτελούν έτσι απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή στα περισσότερα μαθήματα του τμήματος όπως και στα υπόλοιπα μαθήματα της ενότητας μεθοδολογίας και επιστημολογίας.

4.1. 01 Επιστημονικές εργασίες: ζήτματα ανάγνωσης και γραφής (β' εξ., Α-Ι κ. Ασκούνη, Κ-Ρ κ. Κοντογιαννοπούλου- Πολυδωρίδη, Σ-Ω κ. Κουζέλης)

Το μάθημα στοχεύει να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/ριες/τριες με τη λογική της επιστημονικής εργασίας και να προσφέρει στοιχειώδη εργαλεία για την εκπόνηση εργασιών στο πανεπιστήμιο. Περιλαμβάνει τα εξής:

- Η επιστημονική εργασία και οι στόχοι της: κριτήρια επιστημονικότητας.
- Το θέμα-και η συγκρότησή του: επιλογή και οριοθέτηση, η διατύπωση των ερωτημάτων.
- Βιβλιογραφική έρευνα: η βιβλιοθήκη, η συγκρότηση της βιβλιογραφίας.
- Η ανάγνωση ως μέρος της γραφής: δελτία και σημειώσεις.
- Η συγγραφή: παραθέματα, παραπομπές, κριτήρια γραφής.

Κύκλος 4.2: Μέθοδοι Έρευνας

Εξετάζονται τόσο οι ποσοτικές όσο και οι ποιοτικές μέθοδοι έρευνας. Στις ποσοτικές μεθόδους εργαζόμαστε με αριθμητικά δεδομένα, που προκύπτουν από τη χρήση των μεθόδων της παρατήρησης ή του πειράματος. Τα σχετικά μαθήματα παρουσιάζουν μεθόδους διαχείρισης και ανάλυσης εκπαιδευτικών δεδομένων, με στόχο την περιγραφή και ερμηνεία των φαινομένων που αντανακλώνται στα δεδομένα αυτά. Η ποιοτική έρευνα έχει ιδιαίτερους κανόνες και αρχές. Τα σχετικά μαθήματα ασχολούνται με το ζήτημα της αντικειμενικότητας αυτών των μεθόδων

όπως και με τις ποικίλες τεχνικές τους: ανάλυση περιεχομένου, ανάλυση λόγου, επιτόπια και συμμετοχική παρατήρηση, εθνομεθοδολογικές προσεγγίσεις. Προτείνουν επίσης εφαρμογές των ποιοτικών μεθόδων σε ερευνητικά σχέδια που έχουν ως αντικείμενό τους τις εκπαιδευτικές σχέσεις και πρακτικές.

4.2.01 Μεθοδολογία των επιστημών του ανθρώπου: Στατιστική I (ε' εξ., κ. Γιαλαμάς)

Περιγραφική Στατιστική (κατανομές συχνοτήτων, μέτρα κεντρικής θέσης, μέτρα μεταβλητότητας, συνάφεια, αξιολόγηση ατομικών περιπτώσεων). Εισαγωγή στην Επαγωγική Στατιστική (δειγματοληπτικές κατανομές, διαστήματα εμπιστοσύνης, έλεγχοι υποθέσεων για το μέσο όρο, ανάλυση συχνοτήτων με τη χι-τετράγωνο κατανομή).

4.2.02 Μεθοδολογία των επιστημών του ανθρώπου: Ανάλυση δεδομένων με τη βοήθεια Η/Υ (στ' εξ., κ. Γιαλαμάς) *(Απευθύνεται σε φοιτητές/τριες που έχουν περάσει το μάθημα Μεθοδολογία των επιστημών του ανθρώπου, Στατιστική I 4.2.01)*

Σύντομη εισαγωγή στη χρήση υπολογιστών. Εφαρμογή στατιστικών μεθόδων με τη βοήθεια Η/Υ. Εκπόνηση γραπτής εργασίας.

4.2.04 Μεθοδολογία των επιστημών του ανθρώπου: βασικές αρχές ποιοτικής έρευνας (Σεμινάριο, ζ' εξ. κ. Ιγγλέση)

Στόχος του μαθήματος είναι η κατανόηση των κανόνων που διέπουν τις ποιοτικές προσεγγίσεις στην έρευνα και των ερωτημάτων που θέτουν. Θα αναπτυχθούν οι ηθικές και διαπροσωπικές διαστάσεις που υπεισέρχονται στην ερευνητική διαδικασία και θα συζητηθούν θέματα που προκύπτουν από τον δεοντολογικό κώδικα, το απόρρητο, τις πολιτισμικές και άλλες διαφορές, και τη σημασία που έχει για τα άτομα η συναίνεσή τους στην έρευνα.

Ενότητα 5: Θετικές Επιστήμες και Εκπαίδευση

Κύκλος 5.1: Έννοιες Φυσικών Επιστημών

Εισαγωγή σε βασικές αρχές και θεωρίες των φυσικών επιστημών, στην εξέλιξη των βασικών τους εννοιών και στη σχέση αυτών των γνωστικών αντικειμένων με ζητήματα εκπαίδευσης και ειδικότερα της διδακτικής.

5.1.02 Η εξέλιξη των ιδεών στις φυσικές επιστήμες (δ' εξ., κ. Τσελφές) *(εκκρεμεί η πρόσληψη του διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)*

Μια ιστορική εισαγωγή στην «επιστημονική επανάσταση» του 17ου αιώνα, με έμφαση στις ιδέες για τη φύση και το κύρος της επιστημονικής γνώσης. Εστιάζουμε επίσης στη δυσκολία που εμφανίζεται στην αλλαγή των ιδεών για τη φύση, στο ρόλο της φαντασίας στη γέννηση των ιδεών και στην κοινωνική διάσταση της επιστημονικής δραστηριότητας.

5.1.04 Κατασκευάζοντας έννοιες στις φυσικές επιστήμες (στ' εξ., κ. Τσελφές) *(εκκρεμεί η πρόσληψη του διδάσκοντος-θέση Π.Δ. 407/80)*

Πειραματικά-εργαστηριακά σεμινάρια που εισάγουν ιδέες σχετικές με τη φύση της επιστημονικής δουλειάς. Μια ομάδα φοιτητών/τριών (μέχρι 10) επιλέγει ένα «φυσικό αντικείμενο» ως αντικείμενο έρευνας μέσα σε ένα «ερευνητικό πρόγραμμα» (το «φυσικό αντικείμενο» μπορεί να είναι οτιδήποτε: ένα κείμενο, ένα φύλλο χαρτί...). Η ομάδα κατασκευάζει και λύνει ένα επιστημονικό πρόβλημα σχετικό με το αντικείμενο: κατασκευή και έλεγχος υπόθεσης, συγγραφή ανακοίνωσης.

Κύκλος 5.2: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Τα μαθήματα αυτού του κύκλου αποσκοπούν (α) στην εισαγωγή των φοιτητών/ριών στο γνωστικό και ιδεολογικό χώρο του περιβάλλοντος και της οικολογίας, (β) στην κατανόηση της προβληματικής και του θεωρητικού και μεθοδολογικού πλαισίου της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, (γ) στην άσκηση των φοιτητών/ριών σε μεθόδους και τεχνικές οι οποίες θα τους/τις βοηθήσουν να διαμορφώσουν μελλοντικά στο σχολείο κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις που θα εξυπηρετούν τους στόχους της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

5.2.01 Εισαγωγή στην περιβαλλοντική εκπαίδευση (γ' εξ., κ. Αγγελίδου)

Στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών/τριών στο γνωστικό και ιδεολογικό χώρο του περιβάλλοντος και της οικολογίας και η κατανόηση της προβληματικής και του εννοιολογικού και μεθοδολογικού πλαισίου της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (ΠΕ). Εξετάζονται: Η οικολογική κρίση: αίτια και συνέπειες. Ανάπτυξη και περιβάλλον. Η έννοια της Αειφορίας. Ιδεολογική δομή του περιβαλλοντισμού. Ιστορική προσέγγιση της ΠΕ. Η προβληματική της ΠΕ. Η παιδαγωγική διάσταση της ΠΕ. Στόχοι, αρχές και χαρακτηριστικά της ΠΕ. Εκπαιδευτικό σύστημα και ΠΕ.

5.2. 02 Διδακτικές προσεγγίσεις και στρατηγικές στην περιβαλλοντική εκπαίδευση (δ' εξ., κ. Φλογαϊτή)

Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με βασικές διδακτικές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση όπως η χαρτογράφηση εννοιών, η συζήτηση, η μελέτη περίπτωσης, το παιχνίδι ρόλων, το δίλημμα, ο περιβαλλοντικός έλεγχος, η μελέτη πεδίου κ. ά. Οι φοιτητές/τριες εργάζονται σε ομάδες και ασκούνται στις στρατηγικές αυτές. Ταυτόχρονα αναλύουν βασικές περιβαλλοντικές έννοιες και ζητήματα.

5.2. 05 Προσομοίωση προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο (η' εξ., κ. Φλογαϊτή)

Στόχος του μαθήματος είναι να ασκηθούν οι φοιτητές/τριες στην κατάρτιση προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο. Ταυτόχρονα, κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης, αναλύονται και συζητούνται διεξοδικά θέματα όπως το αντικείμενο, οι στόχοι, οι διδακτικές στρατηγικές και προσεγγίσεις της ΠΕ, τα προβλήματα ενσωμάτωσης της ΠΕ στο εκπαιδευτικό σύστημα, οι αντιπαραθέσεις μεταξύ της ΠΕ και της κουλτούρας του σχολείου καθώς και οι προσεγγίσεις και οι αντιφάσεις του θεσμικού πλαισίου της ΠΕ στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος οι φοιτητές/τριες εργάζονται σε ομάδες.

Ενότητα 6: Αισθητική Αγωγή

Κύκλος 6.1: Μουσική/Κινητική

Στα μαθήματα αυτού του κύκλου δίνονται οι θεωρητικές βάσεις της μουσικής και της κινητικής, αναλύονται τα βασικά στοιχεία των μουσικοκινητικών παιχνιδιών, διδάσκονται πρώτες μορφές αυτοσχεδιασμού και εξετάζονται οι αρχές της διδακτικής της μουσικής σε παιδιά. Παράλληλα γίνεται βιωματική προσέγγιση του τραγουδιού, της χρήσης οργάνων καθώς και της κατασκευής μουσικών οργάνων με απλά υλικά.

6.1. 02 Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής (α' εξ., κ. Τσαφταρίδης)

Η μουσική και κινητική αγωγή ως μέσο αισθητικής καλλιέργειας και έκφρασης συναισθημάτων. Ιστορικά στοιχεία για την Μουσική και Κινητική (Μ.Κ.): πού ανιχνεύονται οι ρίζες της, με ποιο τρόπο εμφανίζεται, ποιο ρόλο έπαιξε, εξέλιξη και πισωγυρίσματα. Η εκ νέου ανακάλυψη της Μ.Κ. στις αρχές του αιώνα μας. Οι μεγάλοι μουσικοπαιδαγωγοί και η φιλοσοφία τους. Ρυθμός, λόγος, μελωδία, κίνηση και η έννοια της

«στοιχειοδομικής» (elementar) μουσικής. Ο ήχος και τα βασικά στοιχεία της μουσικής μέσα από τα μουσικά και κινητικά παιχνίδια. Απλές κυκλικές φόρμες (tondo), επίμονο βάσιμο (basso ostinato) και ο αυτοσχεδιασμός στη σύνθεση μουσικοκινητικού έργου.

6.1. 05 Κατασκευές μουσικών οργάνων (γ' εξ., κ. Τσαφταρίδης)

Κατάταξη των μουσικών οργάνων. Βασικές γνώσεις για την παραγωγή του ήχου στα μουσικά όργανα. Απλές κατασκευές μουσικών οργάνων με υλικά όπως κουτιά από αναψυκτικά, πλαστικά ποτήρια, χάνδρες, κομμάτια από ξύλο, φύλλα, όστρακα. Ρυθμικά και μελωδικά παιχνίδια με χρήση των ιδιοκατασκευασμένων οργάνων.

6.1. 06 Μουσική και κινητική αγωγή: εφαρμογές στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία (β' εξ., κ. Τσαφταρίδης)

(Απαιτείται να έχει προηγηθεί το μάθημα Θεωρίες μουσικής και κινητικής αγωγής 6.1.02)

Η πρακτική εφαρμογή της Μουσικής και Κινητικής στις μικρές ηλικίες και ιδιαίτερα στο χώρο του νηπιαγωγείου. Φωνητικές δυνατότητες των νηπίων, όργανα και δυνατότητες χρήσης από αυτά. Ο αυτοσχεδιασμός, οι απλές φόρμες μουσικής, τα μουσικά παιχνίδια και οι ηχοϊστορίες σαν κύτταρο της μουσικής πράξης και της αισθητικής αγωγής. Παραδοσιακά και σύγχρονα τραγούδια που μπορούν να τραγουδηθούν από παιδιά. Η δυναμική της ομάδας.

6.1. 08 Κατασκευή και χρήση μουσικών οργάνων (δ' εξ., κ. Τσαφταρίδης) (Απαιτείται να έχει προηγηθεί το μάθημα Κατασκευές μουσικών οργάνων 6.1.05)

Σύνθετες ομαδικές και ατομικές κατασκευές οργάνων με απλά και άχρηστα υλικά. Τέτοια υλικά είναι το καλάμι, οι φλάσκες, οι μεταλλικοί σωλήνες, το ξύλο, το δέρμα. Όργανα που μπορούν να χορδιστούν με απόλυτη οξύτητα (Α-440 Hz). Μουσική, τραγούδια και κατασκευές από διαφορετικούς πολιτισμούς.

6.1. 09 Το τραγούδι ως μέσο έκφρασης (Σεμινάριο, ε' & στ' εξ., κ. Τσαφταρίδης και κ. Βαρελάς)

Το ελληνικό μονοφωνικό τραγούδι, τόσο παραδοσιακό όσο και σύγχρονο, θα αποτελέσει το υλικό για να ερευνηθούν και να αναλυθούν τα στοιχεία που αναδεικνύουν το τραγούδι ως μέσο έκφρασης και επικοινωνίας. Η προσέγγιση θα είναι βιωματική μέσα από τη φωνή στο ομαδικό τραγούδι καθώς και τη χρήση μικρών τονικών και μη τονικών οργάνων.

6.1.10 Δημιουργικές μουσικές δραστηριότητες: η χρήση μικρών μελωδικών οργάνων (ε' & στ' εξ., κ. Βαρελάς) (εκκρεμεί η απόσπαση του διδάσκοντος)

Το μάθημα αυτό που σε συνδυασμό με μαθήματα άλλων εξαμήνων θα βοηθήσει τον φοιτητή και τη φοιτήτρια να αναπτύξει μουσικές δεξιότητες, περιλαμβάνει: κούρδισμα της κιθάρας, θέσεις χεριών, εκμάθηση απλών συγχορδιών, ανάγνωση συμβόλων συγχορδιών, αυτοσχεδιασμό, σύνθεση, συνοδεία φωνής, χρήση *capotastro* και προφορική εκμάθηση μελωδίας.

Κύκλος 6.2: Εικαστική Αγωγή

Με τα μαθήματα της Εικαστικής Αγωγής οι φοιτητές/ριες εισάγονται στο νόημα της αισθητικής αγωγής και στα εικαστικά. Επιδιώκεται η σύνδεση της θεωρίας της ζωγραφικής, γλυπτικής, χαρακτικής κλπ. με την πράξη. Οι φοιτητές/ριες εκφράζονται δημιουργώντας με ποικίλα υλικά και τεχνικές. Εκπαιδεύονται ώστε να μπορούν να εφαρμόσουν την εικαστική αγωγή στη διδακτική πράξη, με στόχο την καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης και έκφρασης των παιδιών.

6.2. 01 Εισαγωγή στην αισθητική αγωγή - εικαστικές τέχνες (α' εξ., κ. Κακίση)

Το μάθημα αποτελείται από δύο μέρη: θεωρητικό και πρακτικό.

- Θεωρητικά: Τι είναι τέχνη, Αισθητική Αγωγή, Εισαγωγή στις Εικαστικές Τέχνες, Εισαγωγή στην Εικαστική Αγωγή, Υλικά και οργάνωση εργαστηρίου στο νηπιαγωγείο, Παιδική ζωγραφική, Εικαστικά στάδια του παιδιού, Η ζωγραφική και τα στοιχεία της: Σχέδιο, τόνος, χρώμα, συμβολισμοί χρωμάτων, σημείο, γραμμή, σχήμα, επίπεδο, σύνθεση κ.ά., Μάσκες και θέατρο μασκέ.
- Πρακτικά: Υλικά και τεχνικές: α) μαρκαδόροι, β) παστέλ, γ) δακτυλομπογιές, δ) ζωγραφική με πινέλα, ε) κολάζ, στ) μάσκες, ζ) χριστουγεννιάτικες διακοσμήσεις.

6.2. 03 Εικαστική αγωγή Ι (γ' εξ., κ. Κακίση)

Το μάθημα αποτελείται από δύο μέρη: θεωρητικό και πρακτικό.

- Θεωρητικό: Στοιχεία ιστορίας της Τέχνης: α) Αρχαίοι πολιτισμοί και η ζωγραφική τους, β) Σύγχρονη Τέχνη: Κινήματα του 20ου αιώνα, Στοιχεία αισθητικής και φιλοσοφίας της τέχνης, Γλυπτική, πλαστική, κεραμική, Ο πηλός, Χαρακτική, Ο Gaudi και η αρχιτεκτονική, Το διακοσμητικό σχέδιο, Ελληνικά λαϊκά μοτίβα, Τα παιχνίδια και οι κούκλες.

- Πρακτικό: Πηλοπλαστική, Χάραγμα, Τύπωμα με απλά υλικά, Κατασκευή παιχνιδιών και κούκλας με απλά υλικά, Χαλκοπλαστική, Πασχαλιάτικες και άλλες διακοσμήσεις, Διακοσμητικά σχέδια.

6.2. 04 Εικαστική αγωγή ΙΙ (στ' εξ., κ. Κακίση)

Το μάθημα αποτελείται από δύο μέρη: θεωρητικό και πρακτικό.

- Θεωρητικό: Στοιχεία κριτικής της Τέχνης, Σχέση ζωγραφικής με άλλες Τέχνες, Διδακτική της Τέχνης στην προσχολική αγωγή, Το ανάγλυφο, Κατασκευές στο χώρο, Χαρακτική και τύπωμα, Χαρτοπολτός.
- Πρακτικό: Ζωγραφική: μεικτή τεχνική, Ανάγλυφες κατασκευές, Τρισδιάστατες κατασκευές στο χώρο, Χαρακτική και τύπωμα με λινόλεουμ, Χαρτοπολτός: κούκλες κουκλοθέατρου, μάσκες κ.ά.

Κύκλος 6.3: Θέατρο

Η θεατρική πράξη ως μέσο καλλιέργειας των φοιτητών/ριών αποσκοπεί πέρα από την απόκτηση γνώσεων στο να τους/τις καταστήσει ικανούς/ές να χρησιμοποιήσουν στην πράξη τις δεξιότητες που απέκτησαν, τόσο στη δημιουργία θεατρικών δρωμένων στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος, όσο και μέσα στην ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον ενεργοποιούν τον εαυτό τους σε όλα τα επίπεδα και ασκούνται σωματικά, ψυχικά και πνευματικά, συνειδητοποιώντας δυνάμεις τις οποίες με μόνη την απόκτηση γνώσεων δεν μπορούν να αποκαλύψουν.

6.3. 02 Εισαγωγή στο κουκλοθέατρο (α' εξ., κ. Παρούση) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στις βασικές αρχές και την ιδιομορφία της τέχνης της κούκλας, στην παρουσίαση και ένταξη της στην εκπαιδευτική διαδικασία. Είδη κούκλας ως προς την τεχνική κίνησής τους, τεχνικές και είδη σκηνικής παρουσίας, γνωριμία του τρόπου κατασκευής κλασικής και σύγχρονης κούκλας. Μυθοπλασία, σενάριο κουκλοθέατρου. Το κουκλοθέατρο στην καθημερινή παιδαγωγική πράξη.

6.3. 06 Κουκλοθέατρο ΙΙ και αυτοσχεδιασμοί (δ' εξ., κ. Παρούση) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)

Αυτοσχεδιασμοί: κατασκευές αυτοσχέδιας κούκλας με στόχο την επιδεξιότητα και την αισθητική. Σκηνικές μελέτες με αυτοσχέδιες κούκλες, οι οποίες κινητοποιούν τη φαντασία, αναπτύσσουν την αίσθηση του χιούμορ, εμπλουτίζουν την ορατή εικόνα, απελευθερώνουν τον φοιτητή και τη φοιτήτρια. Σκοπός είναι να ανακαλύψουν οι φοιτητές/ριες τις πολύπλευρες δυνατότητες που παρέχονται στην εμφύχωση της κούκλας με

στοιχειώδη σκηνοθετική τεχνική έτσι ώστε να είναι σε θέση να τη χρησιμοποιήσουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

6.3. 07 Θέατρο και προσχολική ηλικία (α' εξ., κ. Φραγκή) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)

Το μάθημα περιλαμβάνει θεωρία και πρακτική γύρω από τη σωματική και κινησιολογική ανάπτυξη του νηπίου σε σχέση με το περιβάλλον, ψυχοσωματική έκφραση και ανίχνευση επικοινωνιακών κωδίκων. Ιδιαίτερα το βάρος θα δοθεί στην ανάπτυξη της εκφραστικής/γλωσσικής ικανότητας μέσω του αυτοσχέδιου διαλόγου και της επεξεργασίας λογοτεχνικών κειμένων.

6.3.08 Το θεατρικό παιχνίδι και η δραματοποίηση (β' εξ., κ. Φραγκή) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)

Οι δύο εφαρμογές της θεατρικής πράξης στην εκπαίδευση δίνουν τη δυνατότητα σε μαθητές/ριες και εκπαιδευτικούς να αντλήσουν πολλαπλές εμπειρίες. Οι παιδαγωγικές, καλλιτεχνικές και εν τέλει επικοινωνιακές αρετές του θεάτρου με τη μέθοδο του αυτοσχεδιασμού μέσα απ' το παιχνίδι εμπλουτίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία ιδιαίτερα στην προσχολική ηλικία. Με αυτή τη βάση το μάθημα θα περιλάβει τόσο τις αρχές που διέπουν θεωρητικά το θεατρικό παιχνίδι και δραματοποίηση όσο και πρακτικές εφαρμογές.

Ενότητα 7: Γενική Παιδεία

Κύκλος 7.1: Λογοτεχνία

Τα μαθήματα της λογοτεχνίας στοχεύουν στην εξοικείωση με το χαρακτήρα και το περιεχόμενο της λογοτεχνικής γραφής, καθώς και στη γνωριμία των βασικότερων περιόδων της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Δημοτικό τραγούδι, Σολωμός, «γενιά του 1930», πρώτη μεταπολεμική γενιά), όπως έχουν διαγραφεί από τους σημαντικότερους ιστορικούς της. Η ενότητα αυτή παρακολουθεί μια συνθετική πορεία που ολοκληρώνεται με την ακμή της νεοελληνικής λογοτεχνίας και εξασφαλίζει τη γνωριμία με συγγραφείς και χαρακτηριστικά παραδείγματα πεζών και ποιητικών κειμένων που συντελούν στην ανανέωσή της.

7.1. 01 Νέα ελληνική φιλολογία I (β' εξ., κ. Παπακώστας)

Εισαγωγή. Περίοδος της Νέας Ελληνικής Φιλολογίας. Φιλολογία και λογοτεχνία. Ο όρος λογοτεχνία και τι αυτός αντιπροσωπεύει. Λογοτεχνικά ρεύματα. Τάσεις και τεχνοτροπίες. Η λογοτεχνία και οι κοινωνικές της παράμετροι. Κοινωνικοί χώροι. Ρομαντισμός, ρεαλισμός, παρνασισμός. Ο

Αιμ. Ζολά και ο τρόπος υποδοχής του. Η γενιά του '80. Η λογοτεχνική δημιουργία κατά τις δεκαετίες 1910, 1920 (Καβάφης, Σικελιανός, Βάρναλης, Καρυωτάκης). Ερμηνεία αντιπροσωπευτικών κειμένων.

7.1. 03 Νέα ελληνική φιλολογία III (δ' εξ., κ. Παπακώστας)

(Απαιτείται οι φοιτητές/ριες να έχουν περάσει το μάθημα Νέα ελληνική φιλολογία I)

Εκπαιδευτικός δημοτικισμός. Το γλωσσικό ως κοινωνικό ζήτημα. Προσπάθεια συγγραφής νέων αναγνωστικών. Γλώσσα και λογοτεχνία. Δημοτικιστικοί σύλλογοι και Εκπαιδευτικός Όμιλος.

7.1. 04 Αφηγηματικές αναπαραστάσεις του πραγματικού: ο ρεαλισμός στη νεοελληνική πεζογραφία (Σεμινάριο, ε' εξ., κ. Πάτσιου)

Παράλληλα, αλλά και σε αντίθεση με την ειδυλλιακή αναπαράσταση της ζωής του χωριού, με την αποσιώπηση των αδιεξόδων και των συγκρούσεων της κοινωνικής πραγματικότητας, όπως αναπτύσσεται και καλλιεργείται συστηματικά στο πλαίσιο της ανθεκτικής νεοελληνικής ηθογραφίας, αρθρώνεται ένας αφηγηματικός λόγος περισσότερο κριτικός, παρά περιγραφικός. Με αφορμή το έργο (μυθιστορηματικό και διηγηματικό) των βασικών εκπροσώπων του ρεαλισμού στην πεζογραφία, του Κ. Χατζόπουλου και του Κ. Θεοτόκη, ανιχνεύεται η χρήση της ιστορίας, οι διαμεσολαβημένες απεικονίσεις του πραγματικού, καθώς και τα στοιχεία της γραφής που πιστοποιούν την ιδιαιτερότητα του λογοτεχνικού αυτού ρεύματος ή φαινομένου.

Κύκλος 7.2: Παιδική Λογοτεχνία

Τα μαθήματα της Παιδικής Λογοτεχνίας (Π.Λ.) στοχεύουν τόσο στην κατανόηση του όρου «παιδική», όσο και στην ανάδειξη του όρου «λογοτεχνία». Ειδικότερους θεματικούς τομείς της ενότητας αποτελούν η ιστορία και η θεωρία της παιδικής λογοτεχνίας, η ιστορία του παιδικού περιοδικού τύπου, οι σχέσεις της ευρωπαϊκής με την ελληνική παιδική λογοτεχνία καθώς και η μελέτη των ειδών της. Η θεωρητική και κριτική προσέγγιση του αντικειμένου καλύπτει την ιστορική, διαχρονική αλλά και τη συγχρονική εξέταση, καθώς παρακολουθεί μέσα στο χρόνο (19^{ος}-20^{ος} αι.) τη διαμόρφωση, την εξέλιξη και τις σταδιακές διαφοροποιήσεις που σχετίζονται με τους συγγραφείς, τα έργα τους και τις τεχνικές της αφήγησης.

7.2. 01 Η παιδική λογοτεχνία στον 20ο αιώνα (στ' εξ., κ. Πάτσιου)

Απελευθερωμένη από τις ηθικές και τις ιδεολογικές σκοπιμότητες του διδακτισμού που κυριαρχούσε στην Π. Λ. του 19ου αιώνα, η Π.Λ. του 20ου εμπλουτίζει τη θεματολογία της και ανανεώνει τις αφηγηματικές τεχνικές της. Εγκαταλείποντας το προστατευτικό ύφος και το ηθοπλαστικό περιεχόμενο οι σύγχρονοι δημιουργοί της Π.Λ. (Ζέη, Σαρή, Κοντολέων, Τριβιζάς κ.ά.) εγκαινιάζουν μια νέα σχέση ανάμεσα στα μέλη της τριάδας συγγραφέας-κείμενο-αναγνώστης. Η σημασία πολλών έργων που εκδόθηκαν την περίοδο αυτή εντοπίζεται στην εύστοχη διαπλοκή του υποκειμενικού-βιωματικού στοιχείου με το αντικειμενικό, καθώς η εξωτερική πραγματικότητα με τις συγκεκριμένες αναφορές σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους πλαισιώνει την αφήγηση που εστιάζει το ενδιαφέρον της στην παρατήρηση και τη μνήμη, στην ευρηματικότητα, στην ανάδειξη ιδιαίτερων χαρακτηρισμών, καθώς και στη συγκρότηση, τη συνοχή και την αναπαραστατική δύναμη του λόγου.

7.2. 02 Το παιδί στην πεζογραφία (α' εξ., κ. Πάτσιου)

Η είσοδος του παιδιού στη λογοτεχνία είναι ένα καινούριο γεγονός για τον 19ο αιώνα, όχι μόνο σε σχέση με την ελληνική δημιουργική παραγωγή, αλλά και με την ευρωπαϊκή: θέμα ποιητικό, αλλά και κεντρικό αφηγηματικό πρόσωπο της πεζογραφίας, το παιδί διατηρεί στη διάρκεια του αιώνα τον πρωταγωνιστικό του ρόλο. Στα νέα αιτήματα της «γενιάς» του 1880, της γενιάς που αφήνει πίσω της τη ρομαντική θρηνολογία για να στραφεί στην οικειότητα και τη βεβαιότητα της αστικής, οικογενειακής ζωής, το παιδί προβάλλει ως προνομιούχο πρόσωπο μιας θεματικής πρωτοτυπίας που συνδέεται με την καθημερινή ζωή του στο σπίτι, το σχολείο, το δρόμο και τη γειτονιά. Οι περισσότεροι πεζογράφοι της περιόδου αυτής (Ροΐδης, Παπαδιαμάντης, Κονδυλάκης, Καρκαβίτσας, Παρορίτης κ.ά.) σκιαγραφούν συνολικά το πρόσωπο του παιδιού ως αφηγηματικού ήρωα και ως δρώντος υποκειμένου στο πλαίσιο του ευρύτερου κοινωνικού περιγύρου.

7.2. 03 Το μυθιστόρημα της εφηβείας (δ' εξ., κ. Πάτσιου)

Η συγγραφή μυθιστορημάτων για την εφηβική ηλικία (μυθιστορήματα με αγόρια και σπανιότερα με κορίτσια-ήρωες) σύμφωνα με κλασικούς ή και νεωτεριστικούς τρόπους παρουσιάζει ιδιαίτερο αφηγηματικό ενδιαφέρον καθώς αναδεικνύει μια ποικιλία συνθετικών και μορφοπλαστικών ικανοτήτων που αφορούν τον χειρισμό του χρόνου, την αφομοίωση του αυτοβιογραφικού υλικού και την κλιμακούμενη ένταση της δράσης. Η τυπολογία του είδους όπως διαμορφώθηκε από τους κυριότερους εκφραστές του (Πολίτης, Τερζάκης, Θεοτοκάς, Λυμπεράκη, Κρανάκη κ.ά.) αναφέρεται στο πλαίσιο και τον τόπο της εξέλιξης της δράσης, τα χαρακτηριστικά του έφηβου-ήρωα και κυρίως τα σταθερά θεματικά μοτίβα: θλίψη του απραγματοποίητου, μύηση στην ερωτική περιπέτεια, πάθος για το απόλυτο.

Τα περισσότερα από τα έργα αυτά περιγράφουν ένα κύκλο ζωής που ξεκινά από τα παιδικά χρόνια και καταλήγει στην ωριμότητα της ενηλικίωσης.

Κύκλος 7.3: Ιστορία και Ανθρωπολογία

Τα μαθήματα αυτού του κύκλου εισάγουν στις επιστήμες της ιστορίας και της ανθρωπολογίας. Προσφέρονται επιπλέον εξειδικευμένα μαθήματα ιστορίας και ανθρωπολογίας μεταξύ των οποίων και μαθήματα που αφορούν την ιστορική και ανθρωπολογική έρευνα όπως και τη σχέση αυτών των επιστημονικών πεδίων με την εκπαίδευση.

7.3. 04 Η ιστορία στην εκπαίδευση (ε' εξ., κ. Αβδελά)

Εξετάζεται το μάθημα της ιστορίας στο πλαίσιο του εθνικού σχολικού συστήματος τόσο διαχρονικά στην ελληνική εκπαίδευση όσο και συγχρονικά στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις συζητήσεις για το περιεχόμενο και τις μορφές της σχολικής ιστορίας σε συνάρτηση με τους διαφορετικούς στόχους που της αποδίδονται κάθε φορά. Επισημαίνοντας τη σύγκλιση σε μια διδασκαλία της ιστορίας που συνδυάζει γνώση, μέθοδο και καλλιέργεια της ταυτότητας, το μάθημα εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους παράγεται η ιστορική γνώση εκείνη που μπορεί να ανταποκριθεί στην προοπτική μιας εξοικείωσης με την ιστορία από τη νηπιακή ηλικία.

Κύκλος 7.4: Γλώσσα

Η γλώσσα βασίζεται στην ικανότητα για συμβολισμό και αφαίρεση. Κατέχει μίαν ιδιαίτερη θέση ανάμεσα στις ανθρώπινες δραστηριότητες γιατί, από τη μια μεριά, είναι μια γνώση που δεν προϋποθέτει συνειδητή και προσανατολισμένη διδασκαλία και, από την άλλη μεριά αναπτύσσεται μόνο στο πλαίσιο μιας γλωσσικής κοινότητας. Η μελέτη της γλώσσας εμφανίζεται ως ένα σημείο σύγκλισης πολλών επιστημών όπως η γλωσσολογία, η ψυχολογία, η βιολογία, η γνωσιακή επιστήμη, η κοινωνιολογία, η ανθρωπολογία. Μέσα από το πρίσμα της γλωσσολογίας, η μελέτη της γλώσσας εμφανίζεται ως μια προσπάθεια αποτύπωσης των γλωσσικών μηχανισμών διαμέσου της μελέτης των επιμέρους γλωσσών.

7.4. 02 Εισαγωγή στη σημασιολογία (δ' εξ., κ. Τζεβελέκου) (εκκρεμεί η πρόσληψη της διδάσκουσας-θέση Π.Δ. 407/80)

Η σημασία των λέξεων αναλύεται με βάση τις έννοιες του σημασιολογικού πεδίου, των σημασιολογικών συστατικών και των περιορισμών επιλογής

που προσδιορίζονται στο προτασιακό επίπεδο. Η σημασία των λέξεων εξετάζεται επίσης σε σχέση με τις έννοιες της δήλωσης και της αναφοράς.

- Παρουσιάζονται οι γραμματικές κατηγορίες του χρόνου, της ρηματικής όψης, της τροπικότητας, της διάθεσης, των προσώπων, του αριθμού, του γένους και της πτώσης, με ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο που οργανώνονται αυτές οι κατηγορίες στα ελληνικά.
- Οι γραμματικές σχέσεις εξετάζονται με βάση τις έννοιες του σθένους, της πτώσης και της κατανομής των θεματικών ρόλων.
- Εισάγονται οι έννοιες της σημασιολογίας των συνθηκών αλήθειας και εξετάζονται σε σχέση με εναλλακτικές προσεγγίσεις που δίνουν έμφαση στο μη περιγραφικό περιεχόμενο της γλώσσας (γλωσσικές πράξεις, μη-αποφαντική τροπικότητα κλπ.)
- Τα φαινόμενα της δείξης και της αναφοράς συνδέονται αντίστοιχα με τις παραμέτρους της εκφοράς του λόγου (χρόνος, χώρος και ομιλητής) ή με τα στοιχεία που εμφανίζονται στα γλωσσικά συμφραζόμενα.

7.4.05 Γραπτός λόγος, κοινωνία και νόηση (ε' εξ., κ. Κατή)

- Αλφαριθμητισμός, κοινωνία και εκπαίδευση: ο κοινωνικός χαρακτήρας της έννοιας του αλφαριθμητισμού και η ιστορία του, η διδασκαλία του στο σχολείο και ο ρόλος της στη διαμόρφωση συνειδήσεων και την αναπαραγωγή της κοινωνικής ιεραρχίας.
- Γραπτός λόγος: η ιστορία της γραφής, οι μορφές και οι λειτουργίες της, νόηση και γραφή, κοινωνική διαστρωμάτωση και χρήσεις του γραπτού λόγου.
- Η ανάγνωση και η γραφή ως νοητικές διαδικασίες.
- Παιδαγωγικές πρακτικές σχετικά με τη διδασκαλία και αξιολόγηση της ανάγνωσης και της γραφής.
- Το παιδί και η μάθηση της ανάγνωσης και γραφής: ψυχολογικοί και κοινωνικοί συντελεστές αυτής της μάθησης.

Κύκλος 7.5: Φιλοσοφία

Εισαγωγή στην ιστορία, τον τρόπο σκέψης τις αναζητήσεις, τις έννοιες και τις σχολές της φιλοσοφίας. Παρουσίαση της φιλοσοφίας της παιδείας, της γνώσης και της επιστήμης και γνωριμία με τη σκέψη των φιλοσόφων που θεμελίωσαν τις επιστήμες της αγωγής. Στα μαθήματα του κύκλου αυτού επιδιώκεται επίσης η άσκηση των φοιτητών/ριών στο χειρισμό και τον έλεγχο εννοιών, την παραγωγή και την κριτική εξέταση μιας επιχειρηματολογίας καθώς και την εμπάθυνση στην ανάγνωση θεωρητικών κειμένων.

7.5. 02 Θεωρίες γνώσης και συναισθημάτων (ε' εξ., κ. Γρηγοροπούλου)

Η διδασκαλία επικεντρώνεται σε κλασικές θεωρίες γνώσης και συναισθημάτων της νεοτερικότητας, όπως του Ντεκάρτ, του Σπινόζα και του Ρουσσώ. Μέσω αυτών των θεωριών μπορεί να ανασυσταθεί ένας διάλογος τόσο με τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη και τους Στωικούς, όσο και με σύγχρονους θεωρητικούς Freud, Piaget κ.λπ. Βασικά θέματα προς εξέταση: Προβλήματα μεθοδολογίας, η σχέση ανάμεσα στη θεωρητική μέθοδο και την εμπειρική οδό του βίου, αναλυτική και συνθετική μέθοδος, η σχέση σώματος και ψυχής, τρόποι γνώσης και συναισθημάτων, συναίσθημα και λόγος, η μετάβαση από την παθητικότητα στην ενεργητικότητα, από το καρτεσιανό «εγώ σκέπτομαι» στο ρουσσωικό «εγώ αισθάνομαι».

7.5. 04 Εισαγωγή στη φιλοσοφία της αγωγής (γ' εξ., κ. Γρηγοροπούλου)

I. Προσδιορισμός του αντικείμενου της Φιλοσοφίας της Αγωγής και η σχέση του με τη Φιλοσοφία και τις Επιστήμες της Αγωγής. II. Ιστορία της Φιλοσοφίας της Αγωγής: α) Πλάτων: (*Μέμνων*, *Πολιτεία*), β) Αριστοτέλης: προβλήματα ηθικής και αγωγής. γ) Καντ: η θεωρία περί αγωγής και η σχέση της με τη γνωσιοθεωρία του, δ) Φουκώ: προβλήματα πειθαρχίας και γνώσης. III. Η Φιλοσοφία της Αγωγής σε παιδαγωγικές σχολές στη μεταπολεμική Ελλάδα.

7.5. 05 Ο Ρουσσώ για την εκπαίδευση (β' εξ., κ. Γρηγοροπούλου)

Η διδασκαλία επικεντρώνεται στο κλασικό έργο του Ζ.-Ζ Ρουσσώ *Αιμίλιος ή περί αγωγής* και κατευθύνεται στα εξής αντικείμενα: Παρουσίαση του έργου του Ρουσσώ, ένταξή του στο φιλοσοφικό περιβάλλον της εποχής του. Γενικές αρχές και τυπολογία της ρουσσωικής εκπαίδευσης. Η θεωρία του Ρουσσώ για τη φυσική κατάσταση. Εκπαίδευση και φύση. Η αυτονομία της παιδικής ηλικίας. Η αρνητική εκπαίδευση. Θεωρία των παθών και ελευθερία. Η εισαγωγή στη διαδικασία της μάθησης. Η εκπαίδευση των αισθήσεων. Επιστήμες και εργασία. Πειραματικές μέθοδοι διδασκαλίας.

7.5. 06 Αποκλίσεις και παιδική παραβατικότητα στη φιλοσοφία (η' εξ., κ. Γρηγοροπούλου)

Επιστημολογικά προβλήματα του όρου απόκλιση στη Φιλοσοφία και τις Κοινωνικές Επιστήμες. Μεθοδολογικές προσεγγίσεις του όρου στην κλασική αρχαιοελληνική φιλοσοφία. Το πρόβλημα των αποκλίσεων την εποχή του Διαφωτισμού. Η Κοινωνιολογία της απόκλισης. Παιδική και

νεανική παραβατικότητα. Υποουλτούρες και νεανική παραβατικότητα. Εξέταση ορισμένων φαινομένων όπως: Ψέμα, κλοπή, βία, σεξουαλικότητα, με έμφαση στην ιδιαιτερότητα της έκφρασής τους κατά την παιδική ηλικία, μέσω αυτοβιογραφικού υλικού.

7.5.07 Κριτική θεωρία (ζ' εξ., κ. Κουζέλης)

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η κοινωνική φιλοσοφία της Κριτικής Θεωρίας, έτσι όπως αναπτύσσεται γύρω από δύο ιδιαίτερα και συγγενή μεταξύ τους ζητήματα: αυτό της αγωγής και εκείνο της διαμόρφωσης του Λόγου. Και στις δύο περιπτώσεις οι φιλοσοφικές θέσεις εξετάζονται ως προς τις συνέπειές τους στη θεωρητική και ερευνητική πρακτική των κοινωνικών επιστημόνων και ως ενδεικτικές του τρόπου σκέψης και εργασίας της φιλοσοφίας.

Η συγκεκριμένη θεματική επιτρέπει παράλληλα την εκτίμηση της συμβολής της Κριτικής Θεωρίας στη σύγχρονη φιλοσοφική έρευνα αλλά και την παρακολούθηση της εξέλιξης των φιλοσοφικών ιδεών για την αγωγή και την εκπαίδευση από την εποχή του Διαφωτισμού μέχρι σήμερα.

Ενότητα 8: Ξένες Γλώσσες

Στο Τμήμα θα προσφέρονται ανάλογα με το δυναμικό του σε διδάσκοντες μαθήματα ξένων γλωσσών για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες που δεν κατέχουν ήδη επαρκώς μια ξένη γλώσσα ή για εκείνους/ες που θέλουν να τελειοποιήσουν αυτή που ξέρουν ή να μάθουν μία ακόμη. Η κατοχή σε υψηλό επίπεδο τουλάχιστον μίας ξένης γλώσσας κρίνεται τελείως απαραίτητη για το/τη σημερινό απόφοιτο ενός πανεπιστημιακού τμήματος. Οι φοιτητές/ριες που καλύπτουν ήδη αυτή την απαίτηση θα πρέπει για να κατοχυρώσουν τις αντίστοιχες διδακτικές μονάδες να προσκομίσουν το αντίστοιχο αναγνωρισμένο δίπλωμα (Lower στα αγγλικά, Certificat στα γαλλικά, Grundstufe στα γερμανικά και ανάλογο τίτλο σε άλλη γλώσσα).

8.1. 01 Αγγλικά για ημιπροχωρημένους (χειμερινό εξάμηνο, κ. Τσαρνά)
(εκκρεμεί η μετακίνηση της διδάσκουσας)

8.1. 03 Αγγλικά για προχωρημένους II (εαρινό εξάμηνο, κ. Τσαρνά)
(εκκρεμεί η μετακίνηση της διδάσκουσας)

Ενότητα 9: Πρακτικές Εφαρμογές

Η διδασκαλία αποτελεί μια διαδικασία συνεχούς εξέλιξης. Η εφαρμοσμένη παιδαγωγική - Πρακτικές εφαρμογές συμβάλλει στη διαδικασία αυτής της εξέλιξης με τη διαρκή εξερεύνηση και ανακάλυψη νέων μορφών διδακτικής παρέμβασης. Σκοπός των πρακτικών ασκήσεων είναι η ανάπτυξη της ικανότητας εφαρμογής της παιδαγωγικής πράξης, η καλλιέργεια αυτοπεποίθησης της κριτικής ανάλυσης, καθώς και η δημιουργία δυνατοτήτων εξεύρεσης και πειραματισμού νέων στρατηγικών ανάπτυξης της μαθησιακής διαδικασίας στην τάξη, με βάση τις ποικίλες θεωρητικές προσεγγίσεις. Το περιεχόμενο των πρακτικών ασκήσεων στηρίζεται σε προγράμματα που απορρέουν από τη θεωρία του Piaget, στη μέθοδο Montessori, στις προσεγγίσεις της Παιδαγωγικής Σχολής Bank Street, στο Βιωματικό- Επικοινωνιακό μοντέλο, καθώς και σε εκλεκτικά προγράμματα της Ευρώπης και των ΗΠΑ.

9.0. 01 Παιδαγωγική της διδασκαλίας I - Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (ε' εξ., κ. Κουτσοβάνου)

Το μάθημα στηρίζεται στο θεωρητικό προβληματισμό που έχει διατυπωθεί για τους ειδικούς κύκλους προγραμμάτων της προσχολικής εκπαίδευσης, με βάση τις σύγχρονες τάσεις για την ανάπτυξη των προγραμμάτων αυτών. Εξετάζεται η διδασκαλία ως κυρίαρχη μορφή παιδαγωγικής επικοινωνίας καθώς και οι διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης. Τονίζεται η θεωρητική γνώση για την ανάπτυξη εννοιών και δεξιοτήτων, οι μέθοδοι και οι στρατηγικές (ειδικές τεχνικές διδασκαλίας και προβληματισμού), τα κριτήρια για την ανάπτυξη και επιλογή του παιδαγωγικού υλικού και τέλος, ερευνώνται και αναπτύσσονται, αναλύονται και συγκρίνονται διάφορα μοντέλα και σχέδια για την προσχολική εκπαίδευση. Τονίζεται η σημασία της κατευθυνόμενης συμμετοχής και της συστηματικής παρατήρησης των φοιτητών/ριών σε νηπιαγωγεία.

9.0. 02 Παιδαγωγική της διδασκαλίας II - Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (στ' εξ., κ. Χρυσοφίδης)

Βιωματική-Επικοινωνιακή διδασκαλία, θεωρητικές βάσεις. Ο ρόλος του κριτικού ορθολογισμού και της κριτικής θεωρίας στη διαμόρφωση των σημερινών βιωματικών-επικοινωνιακών διδακτικών μοντέλων (projects). Η «ιδεολογική» και η «επιστημονική» διάσταση της βιωματικής-επικοινωνιακής διδασκαλίας. Η σημασία της αντιμετώπισης της διδασκαλίας μέσα από το πρίσμα της ενεργού συμμετοχής όλων των παραγόντων της Εκπαίδευσης. Οι έννοιες αυτονομία και ομαδικότητα στη ζωή των σχολείων. Συνέπειες από την εισαγωγή της βιωματικής-επικοινωνιακής διδασκαλίας στο σχολείο όσον αφορά τη διδακτέα ύλη, το ρόλο του μαθητή, το ρόλο του εκπαιδευτικού, το ρόλο της κοινωνίας.

9.0. 03 Παιδαγωγική της διδασκαλίας III - Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (ζ' εξ., κ. Χρυσ αφίδης)

Αναλυτικά προγράμματα Προσχολικής Αγωγής, θεωρητικές βάσεις - τεχνικές σχεδιασμού και υλοποίησης. Βασικά μοντέλα: παραδοσιακό, ψυχολογικό, κοινωνικής κατεύθυνσης, μοντέλο των επιμέρους επιστημονικών κλάδων. Το ελληνικό Αναλυτικό πρόγραμμα. Θεωρητική προσέγγιση. Συσχέτιση με αντίστοιχα ψυχολογικά μοντέλα και ειδικότερα μοντέλα που στηρίζονται στη θεωρία του Piaget. Ασκήσεις εφαρμογής του αναλυτικού προγράμματος του ελληνικού νηπιαγωγείου (πορεία: από το διδακτικό στόχο στη δραστηριότητα και από τη δραστηριότητα στο διδακτικό στόχο) και διερεύνηση των δυνατοτήτων λειτουργίας του στα πλαίσια της βιωματικής επικοινωνιακής διδασκαλίας.

9.0. 04 Παιδαγωγική της διδασκαλίας IV - Εφαρμοσμένη παιδαγωγική (η' εξ., κ. Κουτσοβάνου) (Συνιστάται να έχει προηγηθεί το μάθημα Παιδαγωγική της Διδασκαλίας I)

Περιλαμβάνει προγράμματα που στηρίζονται στη θεωρία του Piaget, στη μέθοδο Montessori, στην προσέγγιση του Bank Street (εξελικτική - κοινωνική προσέγγιση) και σε εκλεκτικά προγράμματα Ηνωμένων Πολιτειών και Αγγλίας. Εφαρμοσμένη Παιδαγωγική. Η διαδικασία της διδασκαλίας δια μέσου τεχνικών και πραγματικών καταστάσεων. Πρακτικές εφαρμογές. Δίδεται έμφαση στο ρόλο και τη συμπεριφορά του εκπαιδευτικού καθώς και στη λήψη πρωτοβουλιών κατά την πορεία της διδασκαλίας. Αξιολογούνται τα κριτήρια για την επιλογή προγραμμάτων και υλικών, ο σχεδιασμός των στρατηγικών διδασκαλίας, η επιλογή των ενοτήτων και τέλος η εφαρμογή όλων αυτών σε επιλεγμένα νηπιαγωγεία, όπου πραγματοποιούνται οι πρακτικές ασκήσεις. Οι φοιτητές/ριες συνδυάζουν και συνυφαίνουν επί μονίμου βάσεως θεωρία και πράξη, ενώ το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και τα χαρακτηριστικά του αναλύονται και συνδέονται με την ανάπτυξη και τις προσωπικές εμπειρίες του παιδιού της προσχολικής ηλικίας.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Συγκριτική Εκπαίδευση και Ανθρώπινα δικαιώματα

Διευθύντρια: Μαρία Ηλιού

Συντονιστική επιτροπή: Μαρία Ηλιού, Άννα Φραγκουδάκη, Χρύση Ιγγλέση

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών οργανώνει και λειτουργεί, σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, από το ακαδημαϊκό έτος 1994-95 Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στο γνωστικό αντικείμενο Συγκριτική Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Σκοπός του Προγράμματος είναι η εξειδίκευση μεταπτυχιακών φοιτητών/ριών σε θέματα ευαισθητοποίησης και διδασκαλίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στην εποχή μας που χαρακτηρίζεται από τη διαμόρφωση πολυεθνικών συνόλων αφενός και πολυπολιτισμικών κοινωνιών αφετέρου, η ανάπτυξη της θεωρίας και της πρακτικής στα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελεί ένα ισχυρό μέσο και μέτρο συνοχής και δικαιοσύνης. Το σχολείο οφείλει να εντάξει στα προγράμματά του, από τις πρώτες βαθμίδες, σχετικά θέματα. Οι πτυχιούχοι του Μ.Π.Σ. θα μπορούν να είναι ερευνητές/ριες, σύμβουλοι, στελέχη στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, σε ιδρύματα και υπηρεσίες που ασχολούνται: α) με την εκπόνηση, ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και παιδαγωγικού υλικού σχετικού με τα ανθρώπινα δικαιώματα, β) με την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υπηρεσιών για μετανάστες, παλιννοστούντες, μειονοτικές ομάδες, γ) με την ανάπτυξη προγραμμάτων και υπηρεσιών για την προώθηση της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων.

Η ελάχιστη χρονική διάρκεια για την απονομή των τίτλων ορίζεται για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης σε τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα και για το διδακτορικό δίπλωμα σε τέσσερα (4) εξάμηνα μετά τη λήψη του διπλώματος Ειδίκευσης.

Το πρόγραμμα μαθημάτων περιλαμβάνει μαθήματα, φροντιστήρια, σεμινάρια και πρακτικές ασκήσεις. Η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική. Το πρώτο έτος οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/ριες παρακολουθούν μαθήματα στην Ελλάδα. Το δεύτερο έτος παρακολουθούν κατά τις δύο πρώτες τριμηνιαίες περιόδους μαθήματα στο Λονδίνο (ένα υποχρεωτικό και δύο που θα επιλέξουν μεταξύ τεσσάρων προσφερομένων), θα επανέρχονται στη συνέχεια στην Ελλάδα, όπου θα προετοιμάζουν και θα καταθέτουν τη γραπτή τους διπλωματική εργασία.

Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία» (ΠΜΣΠΕΚ) οργανώνεται σε συνεργασία με το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η θεσμοθετημένη συνεργασία των δύο Τμημάτων άρχισε το 1997, δύο χρόνια μετά τη δοκιμαστική λειτουργία του Προγράμματος στο ΤΠΕΔΔ, με στόχο να ενισχυθεί η κατεύθυνση Κοινωνιολογίας και να εμπλουτιστεί το διαθέσιμο επιστημονικό δυναμικό. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία» χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, κατά την περίοδο 1998-2000. Με την ολοκλήρωση της χρηματοδότησης αυτής το Πρόγραμμα έχει εξασφαλίσει επαρκή υποδομή, τόσο σε τεχνικό εξοπλισμό όσο και σε εκπαιδευτικό υλικό.

Το ΠΜΣΠΕΚ απονέμει τους ακόλουθους μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών:

-Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης: η διάρκεια φοίτησης είναι δύο ακαδημαϊκά έτη (τέσσερα εξάμηνα). Περιλαμβάνει δύο κατευθύνσεις, Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας, τις οποίες οι φοιτητές/τριες επιλέγουν από το δεύτερο εξάμηνο σπουδών.

-Διδακτορικό Δίπλωμα: η μικρότερη διάρκεια φοίτησης είναι τρία (3) χρόνια και η μεγαλύτερη έξι (6), με δικαίωμα παράτασης μετά από απόφαση της Συντονιστικής Επιτροπής του ΠΜΣ.

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία» απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα πτυχιούχων ελληνικών και ξένων Πανεπιστημίων και αποσκοπεί να επιλέγει κάθε φορά φοιτητές/τριες με υψηλές επιδόσεις και ισχυρό κίνητρο. Οι προθεσμίες για την υποβολή αίτησης συμμετοχής στο Πρόγραμμα ανακοινώνονται στον ημερήσιο τύπο. Η διαδικασία αξιολόγησης των αιτήσεων γίνεται μια φορά το χρόνο και πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Στο πρώτο η Επιτροπή Αξιολόγησης του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης αξιολογεί τις αιτήσεις και επιλέγει εκείνες που θα προχωρήσουν στο δεύτερο στάδιο της διαδικασίας, στο οποίο προβλέπεται συνέντευξη των υποψηφίων.

Η συμμετοχή στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία» προβλέπει την καταβολή διδάκτρων τα οποία δαπανώνται για την καλύτερη λειτουργία του. Προβλέπεται πάντως και η οικονομική ενίσχυση των φοιτητών/τριών του Προγράμματος, που συνδυάζεται με τη συμβολή τους στην κάλυψη των διοικητικών αναγκών του. Επιπλέον οι φοιτητές/τριες του Προγράμματος δικαιούνται χαμηλότοκο μακροχρόνιο δάνειο από τις Τράπεζες για τη χρηματοδότηση των σπουδών τους, ενώ απολαμβάνουν και όλων των ωφελειών που προκύπτουν από τη φοιτητική τους ιδιότητα.

Οι φοιτητές/τριες του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία» έχουν πρόσβαση στις βιβλιοθήκες

των δύο τμημάτων καθώς και στα Εργαστήρια Πολιτικής Επικοινωνίας και Πληροφορικής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Τα μαθήματα, οι διαλέξεις και τα σεμινάρια γίνονται στο κτίριο που έχει παραχωρηθεί από το Πανεπιστήμιο Αθηνών στην οδό Ξενοφώντος 4 (6^{ος} όροφος), στο Σύνταγμα. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Προγράμματος οργανώνονται εκδηλώσεις (ομιλίες, συνέδρια και σεμινάρια) που έχουν στόχο την εξοικείωση των φοιτητών και των φοιτητριών με ζητήματα που αφορούν άμεσα τις θεματικές του Προγράμματος και οι οποίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της σχετικής προβληματικής στην ελληνική κοινωνία.

Το Πρόγραμμα διευθύνει πενταμελής Συντονιστική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τρία μέλη του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης και δύο μέλη του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ

- **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ), Β' ΚΠΣ, Ενέργεια 1.1.Ζ. 2 «Εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες», Έργο: 2 «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και ειδικού προσωπικού», Υποέργο: 2,3 «Εξειδίκευση εκπαιδευτικών και ειδικών επιστημόνων» Υποπρόγραμμα 1, Μέτρο: 1.1**

Έργο: Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής εκπαίδευσης (νηπιαγωγών, δασκάλων, καθηγητών) σε θέματα ένταξης παιδιών με ειδικές ανάγκες στη γενική εκπαίδευση
Επιστημ. Υπεύθυνη: Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη

Το συνολικό έργο με τίτλο: Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής εκπαίδευσης (νηπιαγωγών, δασκάλων, καθηγητών) σε θέματα παιδιών με ειδικές ανάγκες στη γενική εκπαίδευση, που ο σχεδιασμός του άρχισε την άνοιξη του 1997 με αφετηρία υλοποίησης και εφαρμογής τον Οκτώβρη του 1997.

Το έργο εμπεριείχε συνολικά επτά δράσεις που στη τελευταία τροποποίηση πήρε τη μορφή τεσσάρων δράσεων:

1. Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών (νηπιαγωγών, δασκάλων, καθηγητών) σε θέματα ένταξης παιδιών με ειδικές ανάγκες στη γενική εκπαίδευση.
2. Πειραματική εφαρμογή προγραμμάτων ένταξης παιδιών με ειδικές ανάγκες.
3. Ενδοσχολική επιμόρφωση εκπαιδευτικών.
4. Οργάνωση διημερίδας με αντικείμενο την ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο.

- **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ), Υποπρόγραμμα 1, Ενέργεια 1.1.ε. «Επαγγελματικός Προσανατολισμός»**

Έργο: Επιμόρφωση Καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό και τη Συμβουλευτική
Επιστημ. Υπεύθυνη : Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου

Το πρόγραμμα «Επιμόρφωση Καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο ΣΕΠ και τη Συμβουλευτική» της ενέργειας 1.1.ε «Επαγγελματικός Προσανατολισμός» σχεδιάστηκε και πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του δεύτερου κοινοτικού πλαισίου στήριξης, Επιχειρησιακό πρόγραμμα: Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (ΕΠΕΑΕΚ), υποπρόγραμμα: Γενική και Τεχνική Εκπαίδευση, μέτρο 1.1. Αναμόρφωση Προγραμμάτων Γενικής Εκπαίδευσης. Εγκρίθηκε στην τρίτη συνεδρίαση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠΕΑΕΚ στις 8 Μαΐου 1996 και ανατέθηκε στο Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

του Πανεπιστημίου Αθηνών με τη Σύμβαση της 11/10/99 και την τροποποίησή της στις 23/12/99.

Ο βασικός σκοπός του Έργου είναι η επιμόρφωση των καθηγητών στην απόκτηση γνώσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων Παιδαγωγού-Συμβούλου, ώστε να μπορούν να ασκούν, αλλά και να οριοθετούν το ρόλο τους ως εμπνευστές και διευκολυντές της ανάπτυξης της προσωπικότητας των μαθητών στην πορεία τους για την επίτευξη των στόχων που οι ίδιοι έχουν θέσει σχετικά με το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό τους μέλλον.

Είναι πρόγραμμα πεντάμηνης διάρκειας και 520 ωρών, στο τέλος του οποίου οι επιμορφούμενοι αποκτούν την ειδίκευση του καθηγητή-συμβούλου. Έχει ήδη ολοκληρωθεί ο πρώτος κύκλος επιμόρφωσης δύο ομάδων εκπαιδευτικών. Άλλες δύο ομάδες πρόκειται να εκπαιδευτούν το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001.

- **Ερευνητικό Πρόγραμμα: Οι εκπαιδευτικοί της προσχολικής εκπαίδευσης: επαγγελματική ταυτότητα και παιδαγωγικές πρακτικές**

Χρηματοδότηση από την Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιστημ. Υπεύθυνη: κ. Ν. Ασκούνη (Στην ερευνητική ομάδα συμμετέχει από τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος η κ. Α. Ανδρούσου).

Αντικείμενο της έρευνας αποτελούν οι εκπαιδευτικοί της προσχολικής βαθμίδας. Η σημερινή περίοδος χαρακτηρίζεται από μια αλλαγή του προφίλ των νηπιαγωγών: οι απόφοιτες/οι των πανεπιστημιακών Παιδαγωγικών Τμημάτων κάνουν την εμφάνισή τους στην αγορά εργασίας, τείνοντας να υποκαταστήσουν βαθμιαία τις απόφοιτες των διετών Σχολών Νηπιαγωγών. Από την άλλη πλευρά το ελληνικό νηπιαγωγείο βρίσκεται σε μια διαδικασία επαναπροσδιορισμού του περιεχομένου και των στόχων του. Η έρευνα φιλοδοξεί να φωτίσει το ρόλο που διαδραματίζουν οι εκπαιδευτικοί, ως υποκείμενα αυτής της διαδικασίας. Το βασικό ερώτημα που τίθεται αφορά τον τρόπο με τον οποίο ορίζουν και υλοποιούν οι εκπαιδευτικοί τους στόχους του νηπιαγωγείου. Το χαλαρό πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος του νηπιαγωγείου δίνει μεγάλα περιθώρια παρέμβασης στον/την νηπιαγωγό και αναδεικνύει την καθοριστική συμμετοχή του στη διαμόρφωση του περιεχομένου αλλά και των κατευθύνσεων της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Το ενδιαφέρον της έρευνας εστιάζει στο κοινωνικό και μορφωτικό προφίλ αυτής της ομάδας, την επαγγελματική της ταυτότητα και τις παιδαγωγικές πρακτικές.

- **Ερευνητικό Πρόγραμμα: Διερεύνηση των αντιλήψεων των νηπιαγωγών σε θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**
Χρηματοδότηση Επιτροπής Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημ. Υπεύθυνη: κ. Ευγενία Φλογαΐτη

Αντικείμενο μελέτης της έρευνας αυτής είναι η καταγραφή, διερεύνηση και κατηγοριοποίηση των κυρίαρχων αντιλήψεων των νηπιαγωγών σχετικά με βασικά θέματα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Η μελέτη αυτή στοχεύει:

- στον εντοπισμό πιθανών παρανοήσεων που έχουν οι νηπιαγωγοί για βασικά θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- στην ανίχνευση και στον προσδιορισμό των σχέσεων μεταξύ των διαφορετικών παραγόντων (παιδαγωγικών, δημογραφικών, κ.ά.)
- στη διάκριση των αντιλήψεων των νηπιαγωγών σε βασικές κατηγορίες και στην ερμηνεία των αντιλήψεων αυτών.

Βασικές έννοιες που διερευνώνται είναι το περιβάλλον και η φύση, ενώ άλλες σχετίζονται με το αντικείμενο, τους στόχους, τη μεθοδολογία και τις πηγές πληροφόρησης της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Η έρευνα ξεκίνησε το 1999, είναι σε εξέλιξη και προβλέπεται να ολοκληρωθεί το 2001. Η συλλογή των δεδομένων της έρευνας γίνεται με τη συμπλήρωση γραπτού ερωτηματολογίου από νηπιαγωγούς της Α', Β', Γ' και Δ' Διεύθυνσης Αθηνών. Τα πορίσματα της έρευνας αναμένεται να εμπλουτίσουν τα ερευνητικά δεδομένα και να τροφοδοτήσουν το σχεδιασμό της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των σχετικών επιμορφωτικών προγραμμάτων.

- **Ερευνητικό Πρόγραμμα: Εκπαίδευση και Θρησκευτική Ταυτότητα**
Χρηματοδότηση από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας του Πανεπιστημίου Αθηνών
Επιστημ. Υπεύθυνη: κ. Ε. Ζαμπέτα

Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η ανάλυση της σχέσης εκπαίδευσης και θρησκευτικής ταυτότητας στο πλαίσιο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Ιδιαίτερα επιδιώκεται να αναλυθεί η εκπαιδευτική πολιτική όσον αφορά τα ζητήματα περί θρησκείας, όπως αυτή εκφράζεται στο θεσμικό πλαίσιο καθώς και στη συγκρότηση της σχολικής γνώσης.

Στόχος της έρευνας είναι η ανάλυση ορισμένων από τους όρους που επηρεάζουν τη θέση της Ελλάδας στην προοπτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπως είναι το ζήτημα του σεβασμού της ταυτότητας, της ανεξιθρησκείας, του σεβασμού και της αναγνώρισης των πολιτισμικών δικαιωμάτων.

Η έρευνα βρίσκεται στο στάδιο της συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων.

- **Το Ελληνικό Ερευνητικό Κέντρο της Ι.Ε.Α.**
Επιστημ. Υπεύθυνη: κ. Γ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη

Το Ελληνικό Ερευνητικό Κέντρο της Διεθνούς Ένωσης για την Αξιολόγηση της Εκπαιδευτικής Επίδοσης (IEA) έχει έδρα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ερευνητική δραστηριότητα που άρχισε το ακαδημαϊκό έτος 1986-87 στο Πανεπιστήμιο Πατρών από την Γ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη. Το κύριο ερευνητικό ενδιαφέρον εστιάζεται στην κοινωνικο-οικονομική προέλευση, τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά και τις εκπαιδευτικές στρατηγικές και πρακτικές που σχετίζονται με την επίδοση. Παράλληλα, ο ρόλος του σχολείου στη συγκρότηση της κοινωνικής δομής αποτελεί ιδιαίτερο αντικείμενο έρευνας λόγω του πολύ ειδικού ρόλου που έχει το εκπαιδευτικό σύστημα στην αναπαραγωγή της ελληνικής κοινωνίας και κουλτούρας.

Η IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement, IEA) λειτουργεί ως δίκτυο δια-εθνικών εκπαιδευτικών ερευνών για τη συνεργασία ερευνητών, εκπαιδευτικών, αναλυτών εκπαιδευτικής πολιτικής και ειδικών εκπαιδευτικού σχεδιασμού. Η δομή της έχει αναπτυχθεί στη διάρκεια των τριάντα χρόνων της για να στηρίζει το έργο των ειδικών της εκπαίδευσης. Το 1998, πανεπιστημιακοί και ερευνητές από 53 διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα σε πλήθος χωρών, συγκροτούν το δίκτυο της IEA, που σήμερα έχει ολοκληρώσει πάνω από 15 δια-εθνικές έρευνες.

Οι έρευνες καταγράφουν, συσχετίζουν, αποσαφηνίζουν, ερμηνεύουν και διαθέτουν στην ερευνητική κοινότητα και στις κοινωνίες των εκπαιδευτικών συστημάτων που αναφέρονται σ' αυτές, πραγματολογικό υλικό και αναλύσεις για τους παράγοντες που σχετίζονται με την εκπαιδευτική επίδοση. Οι έρευνες περιλαμβάνουν καταρχήν μελέτη των αναλυτικών προγραμμάτων (με έμφαση στη διαφορά ανάμεσα στις προθέσεις και στο τι τελικά αποτελεί εμπειρία του μαθητή) και ανάλυση των διδακτικών βιβλίων. Περιλαμβάνουν καταγραφή της επίδοσης των μαθητών σε ειδικές δοκιμασίες, του κοινωνικού και πολιτισμικού τους περιβάλλοντος, των αντιλήψεων και των στάσεων, και των εκπαιδευτικών στρατηγικών τους. Περιλαμβάνουν επίσης καταγραφή των εκπαιδευτικών πρακτικών και των στάσεων των εκπαιδευτικών καθώς και των εκπαιδευτικών πρακτικών του σχολείου και του κλίματος που επικρατεί στο σχολείο. Τέλος, βέβαια, μελετούν τις σχέσεις όλων των παραπάνω μεταξύ τους και, κυρίως, με την επίδοση των μαθητών.

1. Έρευνες στα πλαίσια της συνεργασίας της Διεθνούς Ένωσης για την Αξιολόγηση της Εκπαιδευτικής Επίδοσης (IEA)

1.1 Τρίτη Διεθνής Έρευνα στα Μαθηματικά και τις Φυσικές Επιστήμες
Η Τρίτη Διεθνής Έρευνα στα Μαθηματικά και στις Φυσικές Επιστήμες (TIMSS) είναι μια διεθνής ερευνητική δουλειά η οποία άρχισε το 1990 και ολοκληρώθηκε το 1998.

Αφορά την αξιολόγηση των γνώσεων των μαθητών στα Μαθηματικά και τις Φυσικές Επιστήμες και τη διερεύνηση της σχέσης του αποτελέσματος της αξιολόγησης αυτής με το πολιτισμικό και το κοινωνικό πλαίσιο, τις εκπαιδευτικές πρακτικές συμπεριλαμβανομένων των αναλυτικών προγραμμάτων, και τις αντιλήψεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών για τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες. Αφορά τους μαθητές του Δημοτικού (Γ' και Δ' τάξη) τους μαθητές του Γυμνασίου (Α', Β' και Γ' τάξη) και τους μαθητές Γ' Λυκείου (1^{ης} Δέσμης).

Η έρευνα στην Ελλάδα οργανώθηκε με σκοπό να μελετηθούν τόσο τα ερωτήματα που τέθηκαν στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας όσο και ερωτήματα που ενδιαφέρουν και απασχολούν την ελληνική εκπαίδευση.

Η ερευνητική ομάδα συγκροτήθηκε το 1990 στο Ελληνικό Ερευνητικό Κέντρο ΙΕΑ, στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Κατά τη διάρκεια της πρώτης πενταετίας διεξαγωγής του έργου περίπου 13 ερευνητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στην έρευνα.

Από το 1996, οπότε άρχισε η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου, η έρευνα διεξάγεται από ερευνητική ομάδα που συγκροτήθηκε στο Ελληνικό Συντονιστικό Κέντρο ΙΕΑ, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Συντονιστές της Έρευνας είναι η Γ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη, Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών και ο Ι. Σολομών, Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών (και την περίοδο 1996-1998 Πρόεδρος του Τμήματος Αξιολόγησης στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο). Ο Γ. Σταμέλος, Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών, είναι ερευνητής του έργου. Στην έρευνα συμμετέχουν ενεργά οι : Κ. Μπάσμπας, εκπαιδευτικός, ερευνητής, υποψήφιος διδάκτορας και υπεύθυνος της ανάλυσης των δεδομένων του Δημοτικού, Χ. Σοφianoπούλου, Μαθηματικός, ερευνητρια, υποψήφια διδάκτορας και υπεύθυνη της ανάλυσης των δεδομένων του Γυμνασίου και Δ. Μπουλαμάτσας, στατιστικός, ερευνητής και υπεύθυνος ανάλυσης δεδομένων με το SPSS.

Οι ερευνητικές διεργασίες και πρακτικές τροφοδοτούν συστηματικά τη διδασκαλία. Έτσι, τα δεδομένα της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν για τις εργασίες και την πρακτική άσκηση των φοιτητριών και των φοιτητών στα μαθήματα Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, Μεθοδολογία της Έρευνας και Εκπαιδευτική Πολιτική.

1.2 Αλφαριθμητισμός και Σχολείο

Η έρευνα «Αλφαριθμητισμός και Σχολείο» εξετάζει τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των μαθητών και τους σχολικούς παράγοντες που σχετίζονται με την ανταπόκριση των μαθητών από 31 χώρες, σε γνωστικές

δραστηριότητες που έχουν ως προϋπόθεση την κατανόηση του γραπτού λόγου και των γραπτών μηνυμάτων. Στην Ελλάδα συμμετείχαν 3.500 μαθητές του Δημοτικού (Δ' τάξη) και 3.500 μαθητές του Γυμνασίου (Γ' τάξη) από ολόκληρη τη χώρα.

Η έρευνα άρχισε το 1988 και η έρευνα πεδίου έγινε το Δεκέμβριο του 1990 ταυτόχρονα με τις δραστηριότητες για το Διεθνές Έτος Αλφαριθμητισμού. Σήμερα έχει ολοκληρωθεί η επεξεργασία των δεδομένων καθώς και η συγγραφή διεθνών δημοσιευμάτων και δημοσιευμάτων στα ελληνικά.

Τα δεδομένα της έρευνας καθώς και τα ερευνητικά εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν για τις εργασίες και την πρακτική άσκηση των φοιτητριών και των φοιτητών στα μαθήματα Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Μεθοδολογία της Έρευνας και Εκπαιδευτική Πολιτική, τόσο στο Πανεπιστήμιο Πατρών (1989-1995) όσο και στο Τ.Ε.Α.Π.Η. του Πανεπιστημίου Αθηνών (1996-1998).

1.3 Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Η έρευνα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής είναι μια διεθνής ερευνητική δουλειά που αφορά τη διερεύνηση της πολιτικής κοινωνικοποίησης των μαθητών σε βασικές έννοιες, θεσμούς και πρακτικές της Δημοκρατίας. Προκειμένου να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος, η έρευνα επικεντρώνεται στη διερεύνηση τόσο των σχετικών γνώσεων των μαθητών όσο και στη διερεύνηση της συγκρότησης των σχετικών εννοιών, των αντιλήψεων, των στάσεων και των πρακτικών τους σε πολλές (Ευρωπαϊκές κυρίως) χώρες.

Η έρευνα ξεκίνησε το 1998 και στην Ελλάδα οργανώθηκε με κύριο σκοπό τη μελέτη ερωτημάτων που απασχολούν τον ελληνικό εκπαιδευτικό χώρο. Η έρευνα στην πρώτη φάση εστιάστηκε σε μελέτες περίπτωσης που έχουν εκδοθεί σε τόμο με τίτλο Civic Education Across Countries: Twenty-four National Case Studies from the IEA Civic Education Project. Το συντονισμό του έργου στην Ελλάδα είχαν η Δ. Μακρυγιάννη, Αν. Καθηγήτρια και ο Ι. Σολομών, Αν. Καθηγητής. Η δεύτερη φάση της έρευνας αφορά κυρίως την έρευνα πεδίου στην οποία συμμετείχαν 150 σχολεία από όλες τις γεωγραφικές περιοχές της χώρας και 3.889 μαθητές. Συντονίστρια του έργου είναι η Γ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη. Στην ερευνητική ομάδα συμμετέχουν: Σ. Ανδριτσόπουλου, υποψήφια διδάκτωρ, εκπαιδευτικός, Μ. Ντελίκου, νηπιαγωγός και Γ. Παπαδοπούλου, νηπιαγωγός.

Οι μέθοδοι, τα ερευνητικά εργαλεία και τα δεδομένα της έρευνας χρησιμοποιούνται για τις εργασίες και την πρακτική άσκηση των φοιτητών και φοιτητριών στα πλαίσια των μαθημάτων: Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, Μεθοδολογία της Έρευνας, και Εκπαιδευτική Πολιτική και Πρακτική.

2. Έρευνες στα Πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.1 Δυνατότητες Πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση και Φοιτητική Κινητικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στόχος της έρευνας είναι η αποτύπωση των δυνατοτήτων πρόσβασης στα Ευρωπαϊκά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης καθώς και των δυσκολιών και των προβλημάτων που συνδέονται με την ανάπτυξη της οργανωμένης και της ελεύθερης φοιτητικής κινητικότητας.

Τα ευρήματα της Ελληνικής ερευνητικής ομάδας δείχνουν ότι η φοιτητική κινητικότητα από και προς την Ελλάδα σχετίζεται:

- με ένα σύνολο ασαφών αλλά πραγματικών ιεραρχήσεων της σχετικής θέσης (α) του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (σε σχέση με τα εκπαιδευτικά συστήματα άλλων χωρών), (β) του (κάθε) Πανεπιστημίου και (γ) του Τμήματος που σχετίζεται με (ή καθορίζεται από) την ερευνητική δυναμική του ΑΕΙ και την επιστημονική ειδικότητα που το Τμήμα υπηρετεί
- με την κοινωνική θέση των ίδιων των φοιτητών, τις φιλοδοξίες τους για ανοδική κοινωνική κινητικότητα και το βαθμό στον οποίο αυτή γίνεται εφικτό να επιτευχθεί μέσω της εκπαιδευτικής (φοιτητικής) κινητικότητας.

Η έρευνα χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα T.S.E.R. (Targeted Socio-Economic Research Programme) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεξάγεται σε πέντε Ευρωπαϊκές χώρες: την Αγγλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα και τη Σουηδία. Έχει χρονικό ορίζοντα τριών ετών, άρχισε το 1998 και ολοκληρώνεται στο τέλος του 2000.

2.2 Δυνατότητες Αλλαγής των Σχολείων με σκοπό τη Βελτίωση τους

Στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση των χαρακτηριστικών και των παραγόντων που πιθανόν να συμβάλλουν στη βελτίωση των σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Διερευνήθηκαν χαρακτηριστικά και πρακτικές που συνδέονται με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και τους εκπαιδευτικούς φορείς καθώς και πρακτικές που καθορίζουν τη διδασκαλία και τη μάθηση σε επίπεδο σχολικής μονάδας και τάξης.

Σύμφωνα με το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας οι διαδικασίες βελτίωσης των σχολείων αφορούν είτε άμεσα τη βελτίωση της μαθητικής επίδοσης (γνώσεις, δεξιότητες ή στάσεις) είτε έμμεσα με την παραγωγή «ενδιάμεσων αποτελεσμάτων», (π.χ. τρόπων και μέσων διδασκαλίας) τα οποία με τη σειρά τους πιθανόν να βελτιώνουν την μαθητική επίδοση. Η έρευνα από Ελληνικής σκοπιάς βασίστηκε σε μελέτες συγκεκριμένων προγραμμάτων βελτίωσης των σχολείων. Όπως ήταν αναμενόμενο φάνηκε ότι στα πλαίσια ενός συγκεντρωτικού εκπαιδευτικού συστήματος πολύ σημαντική αποδεικνύεται η δράση κεντρικών φορέων (για παράδειγμα του Υ.Π.Ε.Π.Θ. ή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου) οι οποίοι μπορούν είτε να προωθήσουν είτε να παρεμποδίσουν την εισαγωγή καινοτόμων εκπαιδευτικών πρακτικών στα σχολεία. Σημαντικό στοιχείο της έρευνας

είναι η επισήμανση κενών «επιτήρησης» ανάμεσα στους θεσμικούς δρώντες του κεντρικού ελέγχου (του Υ.Π.Ε.Π.Θ. κυρίως) και στους εκπαιδευτικούς. Είναι σαφές ότι τα κενά «επιτήρησης» είναι εγγενή στα πλαίσια ενός συγκεντρωτικού εκπαιδευτικού συστήματος. Τα κενά αυτά αφήνουν μια σημαντική de facto αυτονομία στους εκπαιδευτικούς που αν θέλουν μπορούν να την χρησιμοποιήσουν για να εισάγουν βελτιωτικές και καινοτόμες εκπαιδευτικές πρακτικές. Σημαντική επίσης είναι και η βοήθεια, καθοδήγηση και υποστήριξη («πατερναλισμός» ίσως) πολύ υψηλόβαθμων στελεχών της εκπαίδευσης.

Η έρευνα χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα T.S.E.R. (Targeted Socio-Economic Research Programme) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεξάγεται σε οκτώ Ευρωπαϊκές χώρες: την Ολλανδία, την Αγγλία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα, την Φινλανδία, το Βέλγιο, την Ιταλία και την Ισπανία. Η έρευνα άρχισε το 1998 και ολοκληρώνεται στο τέλος του 2000.

Και στις δύο έρευνες επιστημονική υπεύθυνος για την Ελλάδα είναι η Γ. Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη, Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στη διεξαγωγή της έρευνας συμμετείχαν κυρίως ο Γ. Σταμέλος, Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών, η Γ. Παπαδιαμαντάκη, κοινωνιολόγος, ερευνήτρια και υποψήφια διδάκτωρ του Παντείου Πανεπιστημίου και ο Α. Βασιλόπουλος υποψήφιος διδάκτορας του Πανεπιστημίου Πατρών.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Το Διδασκαλείο Νηπιαγωγών Αθηνών (Δ.Ν.Α.) ιδρύθηκε και λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 1995-96 με το Νόμο 2327/95 (Κεφ. Β' άρθρα 5,6,7,8 και 9). Εντάσσεται στο Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (πρώην Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών) του Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο έχει την ευθύνη για την οργάνωση και τη λειτουργία του. Στα πλαίσια αυτά το Τ.Ε.Α.Π.Η. έχει τη δυνατότητα να συνεργάζεται με άλλα Τμήματα για την επίτευξη των σκοπών του Δ.Ν.Α. Σκοπός του Δ.Ν.Α. είναι η μετεκπαίδευση και εξειδίκευση του εκπαιδευτικού προσωπικού της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στα πλαίσια αυτά το Δ.Ν.Α. επιδιώκει: α) να παρακολουθεί τις εξελίξεις στον τομέα των επιστημών και ειδικότερα των επιστημών της αγωγής και της εκπαιδευτικής τεχνολογίας, β) να προάγει την έρευνα, την παραγωγή και τη μετάδοση γνώσεων και εμπειριών που συμβάλλουν στην εκπαιδευτική ανάπτυξη της χώρας, γ) να παρέχει τις απαραίτητες πρόσθετες γενικές και ειδικές γνώσεις και δεξιότητες, που εξασφαλίζουν την ελεύθερη και ισότιμη επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η δομή και λειτουργία του Δ.Ν.Α. καθορίζεται με τις διατάξεις του σχετικού νόμου ίδρυσής του. Η μετεκπαίδευση στο Δ.Ν.Α. διαρκεί τέσσερα (4) εξάμηνα. Η επιλογή των εκπαιδευτικών για φοίτηση στο Δ.Ν.Α. γίνεται με γραπτές εξετάσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπουργικής απόφασης, που προβλέπεται από το άρθρο 9 παρ. 5 περίπτ. β' του παραπάνω Νόμου. Η φοίτηση στο Δ.Ν.Α. είναι υποχρεωτική και κατά τη διάρκεια της φοίτησης οι μετεκπαιδευόμενοι απαλλάσσονται από τα διδακτικά και διοικητικά τους καθήκοντα.

Δικαίωμα συμμετοχής στη διαδικασία επιλογής για μετεκπαίδευση στο Δ.Ν.Α. έχουν οι νηπιαγωγοί δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης που έχουν συμπληρώσει πέντε (5) χρόνια και δεν έχουν περισσότερα από είκοσι πέντε (25) χρόνια εκπαιδευτικής υπηρεσίας. Στην παραπάνω προϋπηρεσία συμπεριλαμβάνεται και εκείνη που έχει ο/η εκπαιδευτικός και ως αναπληρωτής/ρια στη Δημόσια εκπαίδευση.

Σε όσους/ες περατώνουν με επιτυχία το διετή κύκλο της μετεκπαίδευσης στο Δ.Ν.Α. χορηγείται δίπλωμα διετούς μετεκπαίδευσης στις επιστήμες της αγωγής. Οι κάτοχοι του τίτλου αυτού έχουν όλα τα δικαιώματα των πτυχιούχων των Παιδαγωγικών Τμημάτων των Α.Ε.Ι., εκτός από την περίπτωση της εγγραφής υποψηφίων στους πίνακες διοριστέων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Το Δ.Ν.Α. προσωρινά φιλοξενείται και λειτουργεί στους χώρους του Μαρασλείου Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης, Μαρασλή 4, καθημερινά από 15.00 – 19.00, εκτός Σαββάτου και Κυριακής. Κατά περίπτωση, μερικά μαθήματα γίνονται και στις αίθουσες του Τ.Ε.Α.Π.Η.

Το Δ.Ν.Α. έχει δύο κατευθύνσεις: τη Γενική Αγωγή και την Ειδική Αγωγή. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει, μαθήματα, σεμινάρια και πρακτικές ασκήσεις.

Η εσωτερική οργάνωση και η λειτουργία των διοικητικών και τεχνικών υπηρεσιών του Δ.Ν.Α. και οι διαδικασίες και οι προϋποθέσεις τοποθέτησης του προσωπικού σε αντίστοιχες θέσεις ρυθμίζονται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των Α.Ε.Ι. Όργανα διοίκησης του Διδασκαλείου είναι: α) Η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του Τ.Ε.Α.Π.Η. για θέματα του Διδασκαλείου, β) Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.), και γ) Ο/η πρόεδρος και οι δύο αντιπρόεδροι του Δ.Σ.